

UCHWAŁA NR
RADY GMINY SULIKÓW

z dnia 21 września 2021 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Sulików na lata 2021-2025.

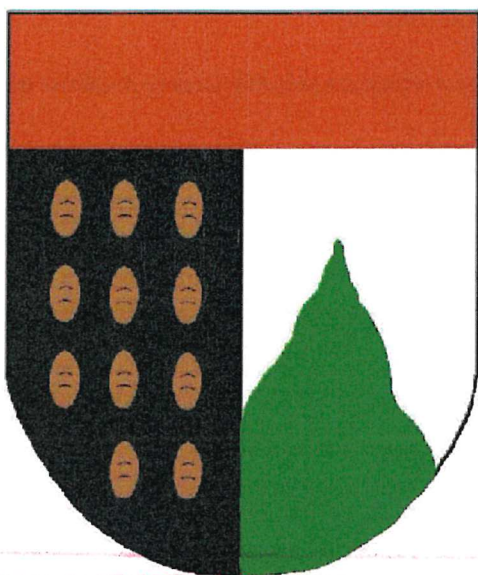
Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2020 r. poz. 713 ze zm.), w związku z art. 16b ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 ze zm.) Rada Gminy Sulików uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Sulików na lata 2021-2025, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Sulików.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PROJEKT UCHWAŁY RADY GMINY SULIKÓW		
DRUK NR4.....		
Sporządził:	Sprawdzono pod względem formalno-gramatycznym	21.09.21
<i>H.W. PAULUK</i>	<i>dr Ryszard Pietras</i>	Zatwierdzam:
.....	<i>[Podpis]</i>
(data i podpis)	(data i podpis)	(data i podpis)

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA GMINY SULIKÓW NA LATA 2021-2025

STRESZCZENIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowić ma podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych po to, by poprawić zjawiska występujące w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie.

Dokument charakteryzuje w szczególności działania instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin. Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2020r. poz. 1876 ze zm.). Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę również innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu oraz rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości.

Sulików 2021

Spis treści:

Wprowadzenie.....	2
1. Położenie geograficzne Gminy Sulików	8
2. Pomoc Społeczna.....	11
2.1. Zasiłki z pomocy społecznej	11
2.2. Inne formy pomocy	18
2.2.1. Dom pomocy społecznej	18
2.2.2. Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	21
2.2.3. Dożywianie.....	23
2.3. Świadczenia rodzinne	25
2.4. Karta Dużej Rodziny	32
2.5. Wspieranie rodzin.....	33
2.6. Bezrobocie.....	35
2.7. Uzależnienia	36
2.8. Niepełnosprawność	39
2.9. Przemoc w rodzinie	41
2.10. Ochrona zdrowia	42
2.11. Edukacja	43
2.12. Kultura.....	44
3. Lokalne problemy w ujęciu przedstawicieli instytucji funkcjonujących na terenie gminy Sulików	45
4. Analiza SWOT	66
5. Misja społeczna Gminy Sulików i wizja rozwiązywania problemów społecznych	68
6. Cele strategiczne i operacyjne	70
7. Sposób realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Sulików na lata 2021-2025 - ramy finansowe, wdrożenie, monitorowanie i ewaluacja strategii	75
8. Zgodność z innymi dokumentami strategicznymi.....	79
9. Podsumowanie i wnioski.....	81
Bibliografia.....	85
Spis tabel	86
Spis wykresów.....	88
Spis rysunków	88
Załącznik	89

Wprowadzenie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Sulików na lata 2021 – 2025 to wieloletni dokument programowy, mający ogromne znaczenie dla bezpieczeństwa społecznego mieszkańców Gminy Sulików, a przede wszystkim grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Przyjęcie przez samorząd Gminy Sulików Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ma istotne znaczenie w aspekcie realizacji lokalnej polityki społecznej.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych ukierunkowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnego rodzaju instytucjami i organizacjami pozarządowymi, które zajmują się pomocą społeczną w gminie, a także instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej, a więc edukacja, polityka zdrowotna, bezpieczeństwo publiczne, pomoc niepełnosprawnym, zapobieganie wykluczeniu społecznemu, polityka równego statusu kobiet oraz mężczyzn. Wszelkie działania kierowane będą w szczególności do środowisk, które pozostają na marginesie życia społecznego, osób wykluczonych społecznie bądź zagrożonych tym zjawiskiem. Nie ulega wątpliwości, że zarówno przed władzami samorządowymi, jak i instytucjami pomocy społecznej na poziomie lokalnym stoją do rozwiązania trudne problemy społeczne dotyczące ubóstwa rodzin nierzadko związanego z bezrobociem, egzystencji osób starszych, samotnych i niepełnosprawnych, niedostatku materialnego rodzin, w tym rodzin wielodzietnych, uzależnień i przemocy w rodzinie. Skuteczność ich rozwiązania w znacznym stopniu wpłynie na funkcjonowanie wspólnoty samorządowej, jaką jest Gmina. Warto nadmienić, że systemowe podejście do rozwiązania problemów rodziny sprawia, iż dysfunkcje mające w niej miejsce traktowane są jako izolowane zjawiska dotyczące pojedynczych osób. Dlatego też pomimo wielu różnego rodzaju form pracy skierowanych na jednostkę, podejmuje się również pracę z całą rodziną, ponieważ zmiany w jej funkcjonowaniu są szansą na to, że kolejne pokolenie nie stanie się świadczeniobiorcami pomocy społecznej. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Sulików na lata 2021-2025 to dokument, który wyznacza główne kierunki działań mających na celu zagwarantowanie mieszkańcom Gminy Sulików właściwego poziomu życia oraz zabezpieczenia ich podstawowych potrzeb. Wspomniane działania kierowane będą przede wszystkim do środowisk pozostających na marginesie życia społecznego, wykluczonych społecznie bądź zagrożonych tym zjawiskiem. Diagnoza problemów społecznych została sporządzona przez Gminny Ośrodek Pomocy

Spółecznej w Sulikowie, we współpracy z następującymi instytucjami przy wykorzystaniu własnych materiałów sprawozdawczych, doświadczenia oraz wiedzy i kompetencji z obszaru polityki społecznej:

- 1) Urząd Gminy w Sulikowie,
- 2) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sulikowie,
- 3) Punkt Konsultacyjno-Informacyjny dla Osób Uzależnionych i Ich Rodzin w Sulikowie,
- 4) Punkt Konsultacyjny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Zgorzelcu,
- 5) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Praktyka Lekarza Rodzinnego s.c. w Sulikowie,
- 6) Posterunek Policji w Zawidowie,
- 7) Gminny Ośrodek Kultury w Sulikowie,
- 8) Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Sulikowie,
- 9) Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Biernej,
- 10) Stowarzyszenia i organizacje pożytku publicznego,
- 11) Lokalni przedsiębiorcy.

Ponadto należy nadmienić, że określenie Diagnozy problemów społecznych zawartej w niniejszym dokumencie wynika z wcześniej sporządzonej Diagnozy Problemów Społecznych w Gminie Sulików, która została przeprowadzona wśród uczniów klas VI-VIII w dwóch szkołach podstawowych (Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Sulikowie i Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Biernej), mieszkańców gminy oraz sprzedawców napojów alkoholowych za pomocą anonimowych ankiet.

I tak rzeczywista liczba osób ankietowanych wyniosła:

- ✚ 129 uczniów klas VI-VIII szkół podstawowych,
- ✚ 100 mieszkańców gminy Sulików,
- ✚ 16 sprzedawców napojów alkoholowych.

Koordynatorem Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie. Zapisy zawarte w Strategii będą realizowane w zależności od posiadanych przez Samorząd środków, jak i środków pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Ustawa o pomocy społecznej nakłada na gminę obowiązek „opracowania i realizacji Gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych

i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.”¹ Różnorodność problemów, jakie występują w Sulikowie sprawia, że istnieje konieczność wzięcia pod uwagę również innych aktów prawnych mających ogromny wpływ zarówno na konstrukcję dokumentu, jak i kwestię rozwiązywania problemów społecznych. Mowa między innymi o:

- Ustawie z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. z 2019r., poz. 2277 ze zm.). Ustawa traktuje, że zadania dotyczące profilaktyki i przeciwdziałania alkoholizmowi wykonuje się dzięki odpowiedniemu kształtowaniu polityki społecznej, a przede wszystkim: tworzeniu warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokojenie motywuje powstrzymanie się od spożywania alkoholu, działalność wychowawczą i informacyjną, ograniczenie dostępności alkoholu.
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. z 2020r. poz. 2050 ze zm.). Ustawa określa, iż przeciwdziałanie narkomanii jest procedurą realizowaną poprzez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, gospodarczej, zdrowotnej i oświatowo-wychowawczej.
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2020r. poz. 218 ze zm.). Celem ustawy jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a także inicjowanie oraz wspieranie działań, które polegają na tym, że podnosi się świadomość społeczną w obszarze przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. z 2019 r. poz. 217 ze zm.). Zadania określone w ustawie realizowane są poprzez zatrudnienie socjalne, przez co rozumie się zapewnienie osobom wykluczonym społecznie możliwość uczestnictwa w zajęciach, które prowadzone są przez centra integracji społecznej oraz kluby integracji społecznej.
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. z 2020r. poz. 1057 ze zm.). Ustawa reguluje zasady prowadzenia działalności pożytku publicznego oraz organizacje pozarządowe i korzystania z tej działalności przez organy administracji publicznej. Ponadto ustawa

¹ Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2020r., poz. 1876 ze zm.) art. 17 ust 1 pkt. 1.

reguluje warunki wykonywania świadczeń przez wolontariuszy oraz korzystania z tych świadczeń.

- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2021r. poz. 1100 ze zm.). W myśl ustawy realizowane są zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków, bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej.

Poza wymienionymi wyżej aktami prawnymi przy realizacji strategii zachodzić może potrzeba odwołania się do innych ustaw czy aktów prawnych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej. Nawiązując do określenia „integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka” mocno akcentowanej przez ustawodawcę nakładającego obowiązek opracowania dokumentu, jakim jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych nie sposób nie wspomnieć o zjawisku marginalizacji społecznej, a więc wykluczenia społecznego dotyczącego grup najsłabszych społecznie. Mowa o ubogich, bezrobotnych, niepełnosprawnych i bezdomnych, jak również grupach dotkniętych zjawiskiem patologii społecznej. Wciąż powiększający swój rozmiar proces wykluczenia społecznego sprawia, że osoby, rodziny i grupy społeczne funkcjonują na marginesie życia społecznego z różnego rodzaju przyczyn, wśród nich wymienia się cechy osobowościowe, długotrwałe choroby, niepełnosprawności, braki w wykształceniu, trudności materialne, dezorganizację rodziny, starość, alkoholizm, splot innych trudności życiowych czy też brak odpowiednich wzorców. Osoby dotknięte wykluczeniem społecznym są osobami borykającymi się z chronicznymi problemami w zakresie zaspokojenia podstawowych potrzeb. Nie potrafią oni odnaleźć się na rynku pracy ani dotrzymać tempa obecnej rzeczywistości. Towarzyszy im ponadto poczucie zagubienia, nie posiadają umiejętności korzystania z praw im przysługujących. W efekcie zaczynają prosperować w wąskim świecie, wśród osób posiadających podobne trudności, powoli tracąc więzi z pozostałymi członkami społeczności lokalnej. Z czasem czują się wyeliminowani. W rodzinach tych wychowują się dzieci, które dorastając w warunkach izolacji społecznej, w życiu dorosłym zazwyczaj doświadczają podobnych trudności jak ich rodzice. Konsekwencją jest odziedziczenie biedy i niskiej pozycji społecznej. Wykluczenie społeczne jest zjawiskiem bardzo złożonym, mającym swe źródła w wielu płaszczyznach, stąd też wyjście z tego stanu jest bardzo trudne. I tu ogromną rolę powinna pełnić pomoc społeczna. Podkreśla się fakt, że wykluczenie społeczne wymaga redefinicji w zakresie dotychczas stosowanych form działania instytucji pomocy społecznej. Ewaluacja systemu pomocy społecznej dokonująca się w Polsce od początku lat 90. przygotowała te instytucje do

gruntownej zmiany pełnionych do tej pory ról. Pierwsze artykuły ustawy o pomocy społecznej wskazują na następujące cele działalności:

- umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując jedynie własne uprawnienia, zasoby i możliwości,
- wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych oraz umożliwienie im życia w warunkach, które odpowiadają godności człowieka,
- podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz integracji ze środowiskiem.

Sprostanie nowemu wyzwaniu, przed którym stoją instytucje realizujące zadania z zakresu pomocy społecznej nie jest łatwe, tym bardziej, że należy na nie spojrzeć z uwzględnieniem palących kwestii społecznych. Duże bezrobocie, społeczna kwestia ludzi starszych, bezdomność, niepełnosprawność, zjawiska patologii społecznej, niepewność społeczna – to tylko niektóre z nich. Stawienie czoła wyżej wymienionym problemom wymaga w ujęciu systemowym wypracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych, przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, a w szczególności powstrzymania jego rozwoju. Tworzeniu strategii służyć powinny programy społeczne poprzedzone wnikliwą diagnozą problemów społecznych, zmierzające do włączenia w życie społeczne słabszych grup społecznych. Programy, o których mowa stanowiące integralną część strategii mają na celu w szczególności aktywizację określonych grup podopiecznych, przełamując ich bierność wyposażają osoby oraz rodziny w zupełnie nowe umiejętności życiowe, pokazują im nowe możliwości, prowadzą do poprawy ich funkcjonowania w rodzinie i środowisku lokalnym. Instytucje, które działają w ramach pomocy społecznej, w szczególności ośrodki pomocy społecznej zobligowane ustawą o pomocy społecznej do przygotowania i koordynacji strategii rozwiązywania problemów społecznych, integracji w obszarze pomocy społecznej, swoje zadania będą realizować nie tylko za pomocą działań kompensacyjnych ale też poprzez integrację ze środowiskiem lokalnym i społeczeństwem wspierając je dodatkowo edukacją społeczną oraz zmianą postaw społeczności zamieszkującej dany teren. W celu stworzenia strategii polityki społecznej tak w skali całego kraju, jak i regionu, w tym przypadku gminy, niezbędne jest określenie zasadniczych uwarunkowań jej realizacji. Takie zestawienie powinno obejmować uwarunkowania występujące w wymiarze cywilizacyjnego, uniwersalnego rozwoju, a także te odnoszące się do sytuacji wewnętrznej i rozwoju

społeczeństwa polskiego. Biorąc pod uwagę wymiar cywilizacyjny jesteśmy świadkami i uczestnikami schyłku tradycyjnego państwa opiekuńczego. Dopatrywać się można wielu przyczyn tej sytuacji, jednak najważniejszą z nich stanowi rozpowszechnianie się postaw o pasywnym charakterze, roszczeniowe nastawienie oraz wyuczona bezradność jednostek i społeczności. Jeśli chodzi o wymiar wewnętrzny, krajowy to za najistotniejsze uwarunkowania polityki społecznej uznać trzeba: trwałość oraz dziedziczność ubóstwa, tendencje demograficzne (zależność między osobami wchodzącymi na rynek pracy, a osobami w wieku poprodukcyjnym oraz ich stopniowego wzrostu), strukturalne bezrobocie, skupione na obszarach wiejskich i małomiasteczkowych, oznaczające znaczny, a zarazem trwały spadek aktywności zawodowej wielu społeczności lokalnych, niewydolność finansową poszczególnych segmentów zabezpieczenia społecznego. Uwzględniając powyższe przesłanki realizowana polityka powinna zakładać zwiększenie ogólnospołecznych szans życiowych przy jednoczesnym respektowaniu aktywności państwa, samodzielności i zaradności jednostek, mobilizowaniu więzi społecznych, pomocniczości państwa, przede wszystkim wobec wspólnot lokalnych. Taka właśnie polityka społeczna w sposób integralny wiąże działania w zakresie pracy, kultury, edukacji, komunikacji społecznej, a także zabezpieczenia społecznego. Z jednej strony kreuje ona szanse poprzez pobudzenie rynku, przedsiębiorczości i zapobiegliwości, z drugiej w sposób świadomy kreuje zdolność jednostek i wspólnot do tego, by korzystały z tychże szans.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sulików składa się z dwóch części. Pierwsza przedstawia obraz sytuacji mieszkańców Gminy oraz wskazanie kierunków przemian w przyszłości. W ramach tej części opracowania dokumentu przeanalizowano wybrane obszary życia społecznego: strukturę demograficzną lokalnej społeczności, rynek pracy i bezrobocie, sytuację demograficzną, zatrudnienie, pomoc społeczną, ochronę zdrowia, profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień, niepełnosprawność, edukację, kulturę, turystykę, sport, rekreację. Część druga z kolei to określenie celu strategicznego, którego realizacja zmierzać będzie do procesu naprawczego negatywnych zjawisk na terenie Gminy. Ponadto określono obszary priorytetowe, szczegółowe cele operacyjne oraz zadania, jakie z nich wynikają.

1. Położenie geograficzne Gminy Sulików

Gmina Sulików usytuowana jest w województwie dolnośląskim, w powiecie zgorzeleckim. Położona przy południowo-zachodniej granicy Polski, bezpośrednio sąsiadując z Czechami, niedaleko od granicy z Niemcami. Przejście graniczne z Czechami w Zawidowie oddalone jest w odległości około 8 km od gminy, natomiast do przejść granicznych z Niemcami odległość wynosi: do Zgorzelca 7 km i Jędrzychowic 5 km. Odległość z Sulikowa do Wrocławia wynosi 160 km, do Pragi 140 km, Berlina 286 km, a do Warszawy 505 km.²

Rysunek 1. Szczegółowy podział administracyjny gminy Sulików

Źródło: [https://pl.wikipedia.org/wiki/Sulik%C3%B3w_\(gmina\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Sulik%C3%B3w_(gmina)), dostęp dnia 07.12.2020r.

² Strategia Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025, Sulików 2015, s. 6.

Gmina sąsiaduje z małą gminą miejską Zawidów oraz gminami wiejskimi Platerówka, Siekierzyn i Zgorzelec, a od południa z Czechami (Frydlant).

Gmina Sulików zajmuje powierzchnię ok. 95,2 km². Obszar Gminy jest podzielony na 15 obrębów geodezyjnych. Gmina obejmuje 22 miejscowości i 16 sołectw: Bierna, Mała Wieś Dolna, Mała Wieś Górna, Miedziana, Mikułowa, Radzimów Dolny, Radzimów Górny, Skrzydlice, Stary Zawidów, Studniska Dolne, Studniska Górne, Sulików, Wilka, Wilka Bory, Wrociszów Dolny oraz Wrociszów Górny.

Sulików jest gminą typowo rolniczą, użytki rolne i lasy stanowią tu ponad 90% powierzchni. Obszar Gminy znajduje się w obrębie Pogórza Izerskiego, które można podzielić na cztery części fizyczno-geograficzne: Wzgórza Zalipiańskie, Wysoczyznę Siekierczyńską, Obniżenie Zawidowa i Równinę Zgorzelecką. Najwyższym punktem na terenie gminy jest szczyt Wyszyny (ponad 400 m n.p.m.). Rzeźbę terenu urozmaicają lokalnie pagóry (na ogół bazaltowe), a największy z nich zwany Górą Ognistą posiada wysokość względną ok. 70 m i jest eksploatowany przez kopalnię bazaltu w Sulikowie. Krajobraz Gminy porożcinany jest malowniczymi wciosowymi dolinkami potoków Lipy, Czerwonej Wody i Płonki.³

Wykaz jednostek pomocniczych – sołectw – w Gminie Sulików:

- Sulików (Sulików, kolonia Podgórze).
- Mała Wieś Dolna.
- Mała Wieś Górna.
- Studniska Dolne.
- Studniska Górne.
- Mikułowa.
- Radzimów Dolny.
- Radzimów Górny.
- Bierna (Bierna, Bierna Nowoszyce).
- Miedziana (Miedziana, kolonia Jabłoniec, kolonia Łowin).
- Stary Zawidów (Stary Zawidów, Wielichów, przysiółek Stary Zawidów, Kamieniec).
- Skrzydlice.
- Wrociszów Górny.
- Wrociszów Dolny (Wrociszów Dolny, Wrociszów Dolny Kolonia).

³ Strategia Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025, Sulików 2015, s. 7.

- Wilka (Wilka, kolonia Ksawerów).
- Wilka Bory.⁴

Tabela 1. Liczba ludności gminy Sulików wg płci (stan na 16.09.2020r.)

Mieszkańcy	Liczba
ogółem	6 012
kobiety	2 987
mężczyźni	3 025

Źródło: Główny Urząd Statystyczny - Bank Danych Lokalnych

Liczba kobiet w gminie Sulików wynosi 2 987 osoby, natomiast mężczyzn jest nieco większa i stanowi 3 025 osób. Łączna liczba mieszkańców gminy Sulików to 6 012 osób.

Tabela 2. Liczba ludności gminy Sulików w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym (stan na 16.09.2020r.)

Mieszkańcy	2016r.	2017r.	2018r.	2019r.
ogółem	6 129	6 082	6 061	6 012
w wieku przedprodukcyjnym (14 lat i mniej)	959	949	925	902
w wieku produkcyjnym (15-59 lat kobiety i 15-64 lat mężczyźni)	4 145	4 074	4 043	3 967
w wieku poprodukcyjnym	1 025	1 059	1 093	1 143

Źródło: Główny Urząd Statystyczny - Bank Danych Lokalnych

W gminie Sulików najwięcej jest mieszkańców w wieku produkcyjnym – 3 967. Następną co do wielkości grupą mieszkańców Sulikowa są osoby w wieku poprodukcyjnym – 1 143 osób. Niestety najmniej jest mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym - 902 osoby.

Dodać należy, że ogólna tendencja dla gminy Sulików jest niepokojąca, gdyż zauważalny spadek liczby osób przede wszystkim w wieku przedprodukcyjnym oraz w wieku produkcyjnym, a wyraźny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym świadczy o tym, iż mamy do czynienia ze starzeniem się społeczeństwa. Tendencja ta nie jest pożądana, chociażby z tego względu, że doprowadzić może do znacznych obciążeń jeśli chodzi o budżet gminy czy do zahamowania rozwoju gospodarczego.

⁴ Uchwała Nr XXIII/173/12 Rady Gminy Sulików z dnia 28 czerwca 2012 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Sulików, Załącznik nr 3 do Statutu Gminy Sulików.

Tabela 3. Ruch naturalny – urodzenia i zgony (stan na dzień 16.09.2020r.)

Ruch naturalny	2016	2017	2018	2019
urodzenia żywe	55	55	57	49
zgony	71	78	78	76
przyrost naturalny	-16	-23	-21	-27

Źródło: Główny Urząd Statystyczny - Bank Danych Lokalnych

Rokrocznie w gminie Sulików rejestruje się więcej zgonów niż urodzeń, co sprawia, że współczynnik przyrostu naturalnego jest ciągle ujemny. Na przestrzeni ostatnich czterech lat w roku 2019 osiągnął najwyższą wartość.

2. Pomoc Społeczna

Zadania z zakresu pomocy społecznej na rzecz mieszkańców Gminy Sulików realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie. Współczesny model pomocy społecznej ukształtowany został dzięki ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Zgodnie z tym aktem prawnym pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, która ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, poprzez współpracę w tym obszarze, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi i innymi podmiotami, takimi jak kościoły, związki wyznaniowe czy osoby fizyczne lub prawne. Pomoc społeczna ma na celu wsparcie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do tego, by zaspokoić niezbędne potrzeby i umożliwić im życie w warunkach godnych człowieka. Ponadto niezwykle istotnym zadaniem pomocy społecznej jest również przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez podejmowanie działań, jakie zmierzają do życiowego usamodzielnienia oraz integracji ze środowiskiem lokalnym osób i rodzin.

2.1. Zasiłki z pomocy społecznej

Tabela 4. Liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną w latach 2016-2019

Pomoc społeczna	2016r.	2017r.	2018r.	2019r.
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	496	385	277	228
Liczba rodzin	229	197	152	131
Kwota świadczeń w zł	902 398	782 658	581 183	578 059

Źródło: Opracowanie własne GOPS w Sulikowie na podstawie danych ze sprawozdań rocznych MPiPS-03.

Analizując dane zawarte w tabeli 4 można zauważyć, że liczba osób i rodzin objętych pomocą społeczną od 2016 r. wykazuje tendencję malejącą, co świadczyć może o stopniowej poprawie warunków życia, jak również ma zasadniczy związek ze zmianą przepisów w zakresie pomocy społecznej. W dokumencie, jakim jest ustawa o pomocy społecznej z 2004 r. zwrócono większą uwagę na pomoc w formie pracy socjalnej czy kontraktu socjalnego.

Tabela 5. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2016-2019

Powód trudnej sytuacji	Ogółem			
	2016	2017	2018	2019
Rodziny ogółem	239	215	176	163
o liczbie osób	132	128	108	103
1				
2	37	33	24	18
3	19	17	11	12
4	25	20	16	15
5	13	10	10	10
6 i więcej	13	7	7	5
w tym (z wiersza 1) rodziny z dziećmi ogółem	47	35	30	26
Rodziny niepełne	26	21	20	19
Rodziny emerytów i rencistów	36	33	25	12

Źródło: Opracowanie własne GOPS w Sulikowie na podstawie danych ze sprawozdań rocznych MPiPS-03.

Przedstawione dane w tabeli 5 wskazują, że gospodarstwa domowe jednoosobowe są w największym stopniu narażone na ryzyko występowania trudności życiowych, których nie są w stanie pokonać w sposób samodzielny. Rodzaj, forma oraz rozmiary świadczeń pomocy społecznej powinny być adekwatne do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy, ale powinny też odpowiadać celom i mieścić się w możliwościach organu świadczącego pomoc. Osoby i rodziny, które korzystają z pomocy społecznej są zobowiązane do współdziałania w rozwiązywaniu ich trudnych sytuacji życiowych.

Trudna sytuacja życiowa to przede wszystkim zaistnienie przynajmniej jednego z następujących problemów czy dysfunkcji:

- ubóstwo – jest zjawiskiem społecznym polegającym na tym, że brak jest dostatecznych środków materialnych dla zaspokojenia potrzeb życiowych jednostki albo rodziny. To termin o bardzo względnym charakterze, gdyż co dla jednych stanowi ubóstwo, dla drugich może uchodzić za dostatek. Ustawa konkretyzuje to pojęcie poprzez określenie, w art. 8 tzw. kryterium dochodowego. Wyróżnia przy tym trzy jego rodzaje. Mowa o kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej, kryterium dochodowym na osobę w rodzinie, kryterium dochodowym rodziny,⁵
- sieroctwo – jest stanem, w którym dziecko pozbawione jest rodziny (w przypadku, gdy oboje rodziców nie żyją – dziecko jest sierotą, gdy jedno-pólsierotą);
- bezdomność – osobą bezdomną określa się osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym, w myśl przepisów o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy oraz niezameldowana, na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, jak również osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym brak jest możliwości zamieszkania;
- bezrobocie – osobą bezrobotną określa się osobę niezatrudnioną i niewykonyującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy lub, co najmniej w połowie wymiaru w przypadku niepełnosprawnych, nieuczącą się w systemie dziennym, zarejestrowaną w urzędzie pracy. Zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy za osobę bezrobotną należy uznać osobę, która ukończyła 18 lat, ale nie ukończyła 60 lat w przypadku kobiety i 65 lat w przypadku mężczyzny, nie nabyła prawa do emerytury bądź renty oraz nie pobiera, nie prowadzi działalności gospodarczej, nie uzyskuje miesięcznie dochodu w wysokości przekraczającej połowę najniższego wynagrodzenia, a także nie pobiera w ramach świadczeń pomocy społecznej zasiłku stałego;
- niepełnosprawność – kwestie niepełnosprawności reguluje ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, w myśl której osoba niepełnosprawna to taka osoba, której niepełnosprawność została potwierdzona orzeczeniem o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego

⁵ Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2020r., poz. 1876) art. 8.

z trzech stopni niepełnosprawności (znacznego, umiarkowanego bądź lekkiego) lub o całkowitej niezdolności do pracy w oparciu o odrębne przepisy o niepełnosprawności, wydanym przed ukończeniem 16. roku życia;

- długotrwała lub ciężka choroba – chorobę definiuje się jako stan, który aktualnie bądź też potencjalnie przeszkadza w prawidłowym funkcjonowaniu człowieka;
- przemoc w rodzinie – należy przez to rozumieć jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie bądź zaniechanie naruszające prawa czy dobra osobiste osób z najbliższego otoczenia, przede wszystkim narażające te osoby na niebezpieczeństwo związane z utratą zdrowia, życia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym bądź psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą;
- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi – zakaz handlu ludźmi jest wynikiem wielu konwencji o międzynarodowym charakterze, których Rzeczpospolita Polska jest sygnatariuszem;
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności – oznacza objęcie pomocą społeczną kobiet w ciąży i rodzin wychowujących dzieci. Rodzina wielodzietna jest rodziną, w której skład wchodzi troje i więcej dzieci;
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, w szczególności w rodzinach niepełnych albo wielodzietnych – rodzina niepełna jest rodziną pozbawioną ojca albo matki, bardzo często w rodzinach tych występuje bezradność w zakresie opiekuńczo-wychowawczym i prowadzenia gospodarstwa domowego, co powoduje konieczność udzielania pomocy;
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego – osoby, które zostały skazane na karę pozbawienia wolności mogą mieć trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, co może być wynikiem zerwania więzi społecznych i rodzinnych, zaniku umiejętności życia w społeczności lokalnej;
- alkoholizm albo narkomania – alkoholizmem określa się okresowe spożywanie alkoholu wynikające z chęci doznania jego działania psychicznego, jak również w celu uniknięcia nieprzyjemnego uczucia związanego z zaprzestaniem jego spożywania, z kolei narkomania jest stanem zatrucia okresowego czy chronicznego

spowodowanym powtarzającym się przyjmowaniem narkotyków w postaci naturalnej albo syntetycznej;

- zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa – mianem zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej określa się zdarzenie, które nie jest zależne od człowieka. Sytuacja kryzysowa natomiast jest sytuacją, w której istnieje zagrożenie naruszenia określonych dóbr osobistych, materialnych, zdrowia i życia ludzi, z której to sytuacji trudno jest znaleźć rozwiązanie przy zastosowaniu normalnych środków;
- klęska żywiołowa bądź ekologiczna – klęska żywiołowa jest zdarzeniem losowym, zagrażającym bezpieczeństwu życia czy mienia większej liczby osób, natomiast klęska ekologiczna to trwałe uszkodzenie albo zniszczenie dużego obszaru środowiska przyrodniczego, wpływające w sposób negatywny na zdrowie czy życie ludzi.

Wyżej wymienione i opisane dysfunkcje wpływają na strukturę osób, które korzystają z pomocy społecznej. Powyższe kryteria wskazują grupy wymagające różnego rodzaju wsparcia i pomocy. Czynnikiem stanowiącym ryzyko marginalizacji albo dowód wykluczenia społecznego są obszary problemowe, zdiagnozowane w rodzinach korzystających z pomocy społecznej. Bez wątpienia obszary te mają destrukcyjny wpływ na funkcjonowanie rodziny. Nadmienić należy, iż populacja rodzin, korzystających z pomocy społecznej ma charakter zróżnicowany. Różnorodna jest więc struktura wiekowa klientów, liczebność gospodarstw domowych, typy rodzin, a nawet obszary problemowe określane mianem dysfunkcji rodziny.

Tabela 6. Powody przyznawania pomocy w latach 2016-2019

Powód trudnej sytuacji życiowej	2016	2017	2018	2019
	Liczba rodzin	Liczba rodzin	Liczba rodzin	Liczba rodzin
Ubóstwo	183	159	124	107
Bezdomność	8	10	8	6
Potrzeba ochrony macierzyństwa	25	20	14	13
- w tym wielodzietność	16	11	10	9
Bezrobocie	149	124	103	84
Niepełnosprawność	91	82	68	50
Długotrwała lub ciężka choroba	116	108	85	69
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa	43	30	17	14

domowego - ogółem				
- w tym rodziny niepełne	29	23	14	12
- w tym rodziny wielodzietne	9	6	1	2
Przemoc w rodzinie	0	1	0	0
Alkoholizm	26	26	19	18
Narkomania	6	6	4	5
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	0	1	1
Zdarzenie losowe lub sytuacja kryzysowa	0	4	4	2

Źródło: Opracowanie własne GOPS w Sulikowie na podstawie danych ze sprawozdań rocznych MPiPS-03.

Jak wynika z danych przedstawionych w powyżej tabeli największa grupa świadczeniobiorców zmagają się z problemem ubóstwa i bezrobociem. Kolejną co do wielkości grupą to osoby, gdzie występuje długotrwała lub ciężka choroba i dysfunkcja niepełnosprawności. Nieco rzadziej powodem przyznawania pomocy są różnego rodzaju problemy opiekuńcze – wychowawcze (często są to rodziny niepełne) czy alkoholizm.

Zadania pomocy społecznej polegają w szczególności na przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń, realizowaniu pracy socjalnej, prowadzeniu i rozwijaniu infrastruktury socjalnej, analizie i ocenie zjawisk generujących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej, realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych, rozwijaniu nowych form pomocy społecznej oraz samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Zadania z zakresu pomocy społecznej przypisane Gminie ustawowo są zadaniami zleconymi lub zadaniami własnymi.

W gminie Sulików najczęściej realizowane są następujące formy wsparcia potrzebujących mieszkańców:

Tabela 7. Zasiłki stałe przyznane w latach 2016-2019

Zasiłki stałe	2016r.	2017r.	2018r.	2019r.
liczba osób, którym decyzją administracyjną przyznano świadczenie	41	39	30	29
kwota zasiłków (w zł)	179 071,00	182 260,00	133 182,00	135 655,00

Źródło: Opracowanie własne GOPS Sulików na podstawie danych ze sprawozdań rocznych MPiPS-03

Dane zawarte w tabeli powyżej wskazują na fakt, że w skali ostatnich czterech lat utrzymuje się malejąca tendencja w odniesieniu do liczby rodzin, którym decyzją administracyjną przyznano zasiłek stały. W roku 2019 rodzin tych było o 12 mniej niż w 2016 roku.

Tabela 8. Zasiłki okresowe przyznane w latach 2016-2019

Zasiłki okresowe	2016r.	2017r.	2018r.	2019r.
liczba osób, którym decyzją administracyjną przyznano świadczenie	170	139	127	95
kwota zasiłków (w zł)	514 292,00	395 947,00	282 935,00	267 448,00

Źródło: Opracowanie własne GOPS Sulików na podstawie danych ze sprawozdań rocznych MPiPS-03

Maleje liczba osób korzystających z pomocy w formie zasiłku okresowego. W roku 2016 liczba osób pobierających zasiłek okresowy wynosiła 170, gdzie w roku 2019 zmalała do 95 osób.

Tabela 9. Zasiłki celowe i w naturze (łącznie z zasiłkami celowymi na żywność) w latach 2016-2019

Zasiłki celowe i w naturze	2016r.	2017r.	2018r.	2019r.
liczba osób, którym decyzją administracyjną przyznano świadczenie	327	250	191	153
kwota zasiłków (w zł)	110 651,00	95 522,00	71 910,00	72 190,00

Źródło: Opracowanie własne GOPS Sulików na podstawie danych ze sprawozdań rocznych MPiPS-03

Maleje również liczba rodzin korzystających z zasiłków celowych na przestrzeni ostatnich kilku lat. W roku 2019 z tej formy pomocy skorzystały 153 osoby, tj. o 174 osoby mniej niż w roku 2016.

We wszystkich formach pomocy pieniężnej zauważyć można tendencję spadkową. Spowodowane jest to tym, że z roku na rok rosną płace, natomiast kryterium dochodowe jest relatywnie niskie.

2.2. Inne formy pomocy

2.2.1. Dom pomocy społecznej

Osobie, która wymaga całodobowej opieki z powodu choroby albo niepełnosprawności, wieku bądź niemogącej funkcjonować w sposób samodzielny w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Osobę, która wymaga wsparcia kieruje się do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, o ile okoliczności sprawy nie wskazują inaczej, po wcześniejszym uzyskaniu zgody tej osoby albo jej przedstawiciela ustawowego na umieszczenie w domu pomocy społecznej.

Dom pomocy społecznej świadczy usługi opiekuńcze, bytowe, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach, jakie wynikają z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających.

Domy pomocy społecznej, w zależności od tego, dla kogo są przeznaczone, dzielą się na następujące typy domów, dla:

- osób w podeszłym wieku;
- osób przewlekle somatycznie chorych,
- osób przewlekle psychicznie chorych,
- dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie,
- dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie,
- osób niepełnosprawnych fizycznie,
- osób uzależnionych od alkoholu.

Decyzję o skierowaniu do domu pomocy społecznej i decyzję ustalającą opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej wydaje organ gminy właściwej dla tej osoby w dniu jej kierowania do domu pomocy społecznej.

Decyzję o umieszczeniu w domu pomocy społecznej wydaje organ gminy prowadzącej dom pomocy społecznej albo starosta powiatu prowadzącego dom pomocy społecznej. W przypadku regionalnych domów pomocy społecznej decyzję wydaje marszałek województwa.

Pobyt w domu pomocy społecznej jest odpłatny do wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania.

Średni miesięczny koszt utrzymania mieszkańca w domu pomocy społecznej o zasięgu gminnym ustala wójt (burmistrz, prezydent miasta) i ogłasza w wojewódzkim dzienniku urzędowym, nie później niż do dnia 31 marca każdego roku.

Zobowiązani do wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej są w kolejności:

- mieszkaniec domu, a w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawowy z dochodów dziecka,
- małżonek, zstępni przed wstępnymi,
- gmina, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej.

Podkreślić trzeba, że osoby i gmina określone nie mają obowiązku wnoszenia opłat, jeżeli mieszkaniec domu ponosi pełną odpłatność.

Opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej wnoszą:

- 1) mieszkaniec domu, nie więcej jednak niż 70% swojego dochodu, a w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawowy z dochodów dziecka, nie więcej niż 70% tego dochodu,
- 2) małżonek, zstępni przed wstępnymi - zgodnie z umową zawartą z kierownikiem ośrodka pomocy społecznej:
 - a) w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jeżeli dochód jest wyższy niż 300% kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej, jednak kwota dochodu pozostająca po wniesieniu opłaty nie może być niższa niż 300% tego kryterium,
 - b) w przypadku osoby w rodzinie, jeżeli posiadany dochód na osobę jest wyższy niż 300% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, z tym że kwota dochodu pozostająca po wniesieniu opłaty nie może być niższa niż 300% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie,
- 3) gmina, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej - w wysokości różnicy między średnim kosztem utrzymania w domu pomocy społecznej a opłatami wnoszonymi przez mieszkańca i jego rodzinę.

Opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej mogą wносить osoby inne niż małżonek, zstępni lub wstępni.

Postępowanie o umieszczenie w domu pomocy społecznej odbywa się zasadniczo w dwóch trybach. Pierwszy z nich, na wniosek osoby zainteresowanej (zwany też dobrowolnym, tj. za jej wyraźną zgodą), uregulowany został w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1876 ze zm.) oraz rozporządzeniach wykonawczych do ustawy. Drugi, na podstawie orzeczenia sądu opiekuńczego (zwany też

przymusowym, albowiem umieszczenie odbywa się bez zgody osoby umieszczanej), w oparciu o przepisy zawarte w ustawie z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1878 ze zm.).

Podstawą wszczęcia postępowania o umieszczenie w domu pomocy społecznej (DPS) jest wniosek osoby skierowany do ośrodka pomocy społecznej, właściwego według miejsca zamieszkania osoby ubiegającej się o skierowanie (art. 101 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej). W przypadku osoby bezdomnej stosuje się regułę wynikającą z art. 101 ust. 2 ustawy, w myśl której, właściwą miejscowo jest gmina ostatniego miejsca zameldowania tej osoby na pobyt stały. Należy wskazać w tym miejscu, że w przypadku skierowania do DPS, nie znajduje zastosowania norma wynikająca z art. 101 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej – tj. udzielanie pomocy w miejscu aktualnego pobytu osoby, albowiem w myśl kolejnego ust. 4 w art. 101, określone zostało wprost, że norma powyższa dotyczy świadczeń, o których mowa w art. 37–42 i 47–50 ustawy o pomocy społecznej, czyli nie obejmuje skierowania do DPS z uwagi na to, że świadczenie to opisuje art. 54 ustawy.

Po wpłynięciu wniosku osoby zainteresowanej, na ogólnych zasadach wynikających z art. 106 i 107 ustawy o pomocy społecznej, ze strony ośrodka pomocy społecznej podejmowane są działania zmierzające do ustalenia sytuacji osobistej, zdrowotnej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej w celu ustalenia wystąpienia przesłanek umieszczenia w DPS, określonych w art. 54 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej.

Tabela 10. Domy Pomocy Społecznej w latach 2016-2019

Domy Pomocy Społecznej	2016r.	2017r.	2018r.	2019r.
Kwota świadczeń w zł	62 186	90 819	136 986	167 701
Liczba świadczeń	31	50	60	72
Liczba osób, które skorzystały z tej formy pomocy	3	5	5	6

Źródło: Opracowanie własne GOPS w Sulikowie na podstawie danych ze sprawozdań rocznych MPiPS-03.

Jak wskazują dane zawarte w powyższej tabeli w roku 2016 z tej formy pomocy skorzystały 3 osoby. Koszty poniesione na realizację tego zadania z tytułu opłat za pobyt mieszkańców w DPS wyniosły 62 186 zł. Łączna liczba świadczeń w 2016 roku to 31. W latach 2017-2018 w DPS przebywało po 5 osób. Koszty związane z pokryciem pobytu mieszkańców wniosły 90 819 zł w roku 2017 i 136 986 zł w roku kolejnym. Rok 2019 natomiast to 6 osób korzystających z tego typu usług na łączną kwotę 167 701 zł.

2.2.2. Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze

Osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych albo specjalistycznych usług opiekuńczych, zgodnie z art. 50 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020r. poz. 1876 ze zm.)

Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić.

Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze są usługami dostosowanymi do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.

Ośrodek pomocy społecznej, przyznając usługi opiekuńcze, ustala ich zakres, okres i miejsce świadczenia.

Rada gminy określa, w drodze uchwały, szczegółowe warunki przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, oraz szczegółowe warunki częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat, jak również tryb ich pobierania.

Rodzaje specjalistycznych usług opiekuńczych, kwalifikacje osób świadczących te usługi oraz warunki i tryb ustalania i pobierania opłat za specjalistyczne usługi świadczone osobom z zaburzeniami psychicznymi określa w drodze rozporządzenia minister właściwy ds. zabezpieczenia społecznego.

Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być świadczone w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia, rodzinnych domach pomocy społecznej i domach pomocy społecznej.

Tabela 11. Usługi Opiekuńcze w latach 2016-2019

21

Usługi Opiekuńcze	2016r.	2017r.	2018r.	2019r.
Kwota świadczeń w zł	44 721	47 004	46 390	17 791
Liczba godzin świadczonych usług	10 007	9 344	7 527	872
Liczba osób, które skorzystały z tej formy pomocy	9	6	5	3

Źródło: Opracowanie własne GOPS w Sulikowie na podstawie danych ze sprawozdań rocznych MPiPS-03.

W roku 2016 z tej formy pomocy skorzystało 9 osób, łączny koszt zadania to 44 721 zł. W roku 2017 z usług opiekuńczych skorzystało 6 osób, w roku 2018 – 5, natomiast w roku 2019 – 3 osoby. Z powyższego wynika, że na przestrzeni lat 2016-2019 widać tendencję spadkową osób korzystających z tej formy pomocy.

2.2.3. Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia określa w drodze rozporządzenia rodzaje specjalistycznych usług opiekuńczych i kwalifikacje osób świadczących te usługi oraz warunki i tryb ustalania i pobierania opłat za specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone osobom z zaburzeniami psychicznymi, jak również warunki częściowego lub całkowitego zwolnienia z tych opłat, ze względu na szczególne potrzeby osób korzystających z usług, uwzględniając sytuację materialną tych osób.⁶

SUO przeznaczone są dla osób wykazujących zaburzenia psychiczne wymienione w art. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2018, poz. 1878 ze zm.), czyli dla:

- osób chorych psychicznie;
- osób upośledzonych umysłowo;
- osób wykazujących inne poważne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga takiej formy pomocy i opieki niezbędnej dla życia w środowisku rodzinnym lub społecznym.

⁶ Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020r. poz. 1876 ze zm.) art. 50 ust 7.

Tabela 12. Specjalistyczne Usługi Opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2016-2019

Specjalistyczne Usługi Opiekuńcze	2016r.	2017r.	2018r.	2019r.
Kwota świadczeń w zł	0	0	1 550	13 320
Liczba godzin świadczonych usług	0	0	31	222
Liczba osób, które skorzystały z tej formy pomocy	0	0	1	1

Źródło: Opracowanie własne GOPS w Sulikowie na podstawie danych ze sprawozdań rocznych MPiPS-03.

W latach 2016-2017 nie były świadczone specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W roku 2018 z tej formy pomocy skorzystało jedno dziecko, na łączną liczbę godzin – 31. Koszt zadania wyniósł 1 550 zł. W roku 2019 specjalistycznymi usługami opiekuńczymi w dalszym ciągu objęte było 1 dziecko. Koszt zadania to 13 320 zł obejmujący 222 godziny.

2.2.4. Dożywianie

W myśl ustawy o pomocy społecznej osoba lub rodzina ma prawo do posiłku, jeżeli jest tego pozbawiona. Stąd też Ośrodek Pomocy działając w oparciu o art. 8 i 48 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej oraz uchwałę nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023 realizuje obowiązek w kwestii dożywiania.

W roku 2018 Rada Gminy Sulików uchwałą nr III/24/18 z dnia 28 grudnia 2018r. w sprawie podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do przyznania nieodpłatnie pomocy w zakresie dożywiania w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych dla osób objętych wieloletnim rządowym programem „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023 oraz odstąpienia od zwrotu wydatków w powyższym zakresie (Dz.Urz.Woj.Doln. z 2019r. poz. 442) podniosła kryterium kwalifikujące osoby do tej formy pomocy do 150% kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej oraz osoby w rodzinie.

Pomoc w zakresie dożywiania przysługuje:

- jako pomoc doraźna albo okresowa w postaci jednego gorącego posiłku osobie, która własnym staraniem nie może go sobie zapewnić,
- dzieciom i młodzieży w okresie nauki w szkole, może być realizowana w formie zakupu posiłków.

Pomocy udziela się w formie posiłku lub świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych lub też w formie świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności.

Pomocy udziela się:

- jeżeli dochód osoby samotnie gospodarującej nie przekracza 150% kryterium dochodowego, określonego w ustawie o pomocy społecznej, tj. 1051,50 zł,
- dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 150% kryterium dochodowego, określonego w ustawie o pomocy społecznej, tj. 792 zł.

Nadmienić należy, że w latach poprzednich obowiązywał Program „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania.”

Tabela 13. Dożywianie w latach 2016-2019

Dożywianie	2016r.	2017r.	2018r.	2019r.
Kwota świadczeń w zł	125 004	113 318	73 856	117 683
Liczba osób, które skorzystały z posiłku	102	81	69	75
Liczba osób, które skorzystały z pomocy w formie zasiłku celowego	261	182	115	110

Źródło: Opracowanie własne GOPS w Sulikowie na podstawie danych ze sprawozdań rocznych MPiPS-03.

W roku 2016 łączna kwota przeznaczona na świadczenia z tytułu dożywiania wyniosła 125 004 zł, tj. o 7 321 zł więcej niż w roku 2019. Oznacza to, że i w tym przypadku dostrzeżę się spadek jeśli chodzi o ilość beneficjentów korzystających z tego typu wsparcia. Fakt ten potwierdzają liczby zawarte w powyższej tabeli dotyczące osób, które skorzystały z posiłku oraz osób, które otrzymały zasiłek celowy.

2.3. Świadczenia rodzinne

Innym systemem od świadczeń z pomocy społecznej jest system świadczeń rodzinnych. Mówiąc o świadczeniach rodzinnych należy mieć na uwadze: zasiłek rodzinny wraz z dodatkami do zasiłku rodzinnego, jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia dziecka (tzw. becikowe), świadczenie rodzicielskie, świadczenia opiekuńcze (zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz zasiłek dla opiekuna).

Zasiłek rodzinny wraz z dodatkami stanowi pierwsze a zarazem podstawowe świadczenie rodzinne. Prawo do tego świadczenia jest zależne od tego, czy spełnione zostanie kryterium dochodowe, które nie może przekroczyć kwoty 674,00 zł dochodu netto na osobę w rodzinie, a w przypadku, gdy w rodzinie jest dziecko posiadające orzeczenie o niepełnosprawności dochód nie może przekroczyć kwoty 764,00 zł.

Do zasiłku rodzinnego przysługują dodatki z tytułu:

- urodzenia dziecka;
- opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego;
- samotnego wychowywania dziecka;
- wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej;
- kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego;
- rozpoczęcia roku szkolnego;
- podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania.

Zasada „złotówka za złotówkę”- obowiązująca od 1 stycznia 2016r. odnosi się do otrzymywanych przez rodzinę w danym okresie zasiłkowym zasiłków rodzinnych i dodatków do tych zasiłków: z tytułu urodzenia dziecka, opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, samotnego wychowywania dziecka, wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego, rozpoczęcia roku szkolnego oraz podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania. Rodziny, które przekroczą próg dochodowy nie stracą świadczeń rodzinnych. Dzięki wprowadzeniu zasady „złotówka za złotówkę” ich świadczenia będą stopniowo obniżane wraz ze wzrostem dochodów. Minimalne świadczenie wypłacane według nowych zasad będzie wynosić 20 zł. Dla przykładu – jeśli rodzina przekracza kryterium o 380 zł, a uprawniona jest do zasiłku i dodatków w wysokości 400 zł, to od 400 odejmujemy 380 zł

i oznacza to, że tej rodzinie należy się 20 zł. Gdyby ta różnica wynosiła 19 zł, rodzina nie otrzymała tego świadczenia.

Tabela 14. Wydatki na zasiłki rodzinne wraz z dodatkami do zasiłku rodzinnego w latach 2016-2019

Zasiłki rodzinne oraz dodatki do zasiłku rodzinnego	2016r.	2017r.	2018r.	2019r.
liczba osób	404	393	355	314
kwota świadczeń (w zł)	638 447,00	641 137,22	620 546,00	523 103,00

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Sulików

W skali ostatnich czterech lat wydatki na zasiłki rodzinne wraz z dodatkami do zasiłku rodzinnego wykazują tendencję malejącą. W roku 2016 liczba osób, które skorzystały z tej formy pomocy wyniosła 404, natomiast w roku 2019 – 314 osób.

Z uwagi na fakt, iż wzrasta minimalne wynagrodzenie za pracę, a kwota progowa do przyznania świadczeń pozostaje bez zmian, zauważa się spadek wypłacanych świadczeń na przestrzeni ostatnich czterech lat.

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka tzw. „becikowe” – to świadczenie przysługujące z tytułu urodzenia się żywego dziecka. Prawo do tego świadczenia jest uzależnione od spełnienia kryterium dochodowego, wynoszącego 1922,00 zł oraz wymogu pozostawania przez matkę dziecka pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży. Fakt ten należy potwierdzić stosownym zaświadczeniem. Świadczenie przysługuje w kwocie 1 000,00 zł jednorazowo.

Tabela 15. Wydatki na jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia dziecka w latach 2016-2019

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	2016r.	2017r.	2018r.	2019r.
liczba osób	35	41	36	18
kwota świadczeń (w zł)	35 000,00	41 000,00	36 000,00	18 000,00

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Sulików

Dane zawarte w tabeli powyżej świadczą o tym, że najwięcej jednorazowych zapomóg wypłacono w 2017 roku w liczbie 41 na łączną kwotę 41 000,00 zł. W roku 2019 liczba wypłaty tego rodzaju świadczenia zmalała aż o 23, tj. o 56,1% w stosunku do 2017 roku.

Świadczenia rodzinne to również świadczenia opiekuńcze, obejmujące zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy i świadczenie pielęgnacyjne.

Zasiłek pielęgnacyjny przyznawany jest w celu częściowego pokrycia wydatków, jakie wynikają z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej opieki. Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje więc: niepełnosprawnemu dziecku, osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności osobie, która ukończyła 75 lat. Dodatkowo zasiłek pielęgnacyjny przysługuje osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności o ile niepełnosprawność ta powstała w wieku do ukończenia 21. roku życia. Ostateczne rozstrzygnięcie w zakresie zmian w ramach danej weryfikacji dokonuje Rada Ministrów w drodze Rozporządzenia. Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje w wysokości 215,84 zł miesięcznie. Brak kryterium dochodowego. Kwota zasiłku pielęgnacyjnego podlega weryfikacji co 3 lata.

Dodać należy, że zasiłek pielęgnacyjny nie przysługuje:

- osobie uprawnionej do dodatku pielęgnacyjnego,
- osobie umieszczonej w instytucji zapewniającej nieodpłatnie całodobowe utrzymanie,
- jeżeli członkowi rodziny przysługuje za granicą świadczenie na pokrycie wydatków związanych z pielęgnacją tej osoby, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje osobom, na których w myśl przepisów ustawy 25 lutego 1964r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2019r., 2086) ciąży obowiązek alimentacyjny, a także małżonkom w sytuacji gdy nie podejmują zatrudnienia bądź innej pracy zarobkowej albo rezygnują z zatrudnienia czy innej pracy zarobkowej po to, by móc sprawować stałą opiekę nad osobą posiadającą orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności lub orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami:

konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego uzależnione jest od spełniania kryterium dochodowego. Przysługuje tylko wówczas, gdy wysokość łącznego dochodu rodziny osoby sprawującej opiekę i rodziny osoby wymagającej opieki nie przekracza kwoty 764,00 zł netto miesięcznie w przeliczeniu na osobę. Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje w wysokości 620,00 zł miesięcznie.

Świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia albo innej pracy zarobkowej przysługuje: matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka, osobie będącej rodziną zastępczą spokrewnioną w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, innym osobom, na których w myśl przepisów ustawy z dnia 25 lutego 1964r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny, z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności – jeżeli nie podejmują bądź rezygnują z zatrudnienia czy innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą posiadającą orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Świadczenie pielęgnacyjne wynosi 1 830,00 zł miesięcznie i podlega corocznej waloryzacji. Brak kryterium dochodowego. Świadczenie pielęgnacyjne, mimo ustalonej miesięcznej wysokości, jest należnością podzielną, tj. ustala się ją proporcjonalnie do liczby dni kalendarzowych, za które jest należne.

Biorąc pod uwagę zasiłek pielęgnacyjny to w roku 2016 z tego typu pomocy skorzystało 134 osoby na łączną kwotę 199 206,00 zł. W roku 2019 osób tych było o 9 mniej, natomiast kwota wypłaconych świadczeń stanowiła 253 583,67 zł. W odniesieniu do świadczenia pielęgnacyjnego stwierdzić należy, iż liczba beneficjentów na przestrzeni ostatnich trzech lat utrzymuje się na stałym poziomie. W roku 2016 świadczenie pielęgnacyjne otrzymało 20 klientów, w latach 2017-2019 utrzymuje się na stałym poziomie, czyli otrzymało je 18 osób. Zmalała z kolei liczba osób uprawnionych do specjalnego zasiłku opiekuńczego. W roku 2016 decyzją administracyjną tego typu pomoc przyznano 11 osobom, a w roku 2019 jedynie 4. Dodać należy, że z uwagi na konieczność spełnienia wielu wymogów ustawowych, w tym

niezmiennego od wielu lat prognozy kryterium dochodowego, ze świadczenia korzysta coraz mniejsza liczba osób.

Tabela 16. Wydatki na świadczenia opiekuńcze w latach 2016-2019

Rok		2016	2017	2018	2019
Zasiłek pielęgnacyjny	Liczba osób	134	130	126	125
	Kwota świadczeń	199 206,00	211 599,00	206 078,78	253 583,67
Świadczenie pielęgnacyjne	Liczba osób	20	18	18	18
	Kwota świadczeń	280 800,00	275 576,00	278 590,00	314 185,00
Specjalny zasiłek opiekuńczy	Liczba osób	11	8	5	4
	Kwota świadczeń	32 754,00	33 398,00	30 809,00	27 280,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Sulików

Zasiłek dla opiekunów przysługuje w kwocie 620,00 zł miesięcznie tylko i wyłącznie osobom, które pobierały świadczenie pielęgnacyjne i utraciły do niego prawo z dniem 1 lipca 2013 r. w związku z wygaśnięciem z mocy prawa decyzji administracyjnej ustalającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego. Prawo do zasiłku dla opiekuna ustalane jest na czas nieokreślony, chyba że orzeczenie o niepełnosprawności bądź orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zostało wydane na czas określony. Przy ustalaniu prawa do zasiłku dla opiekuna, organ ustalający prawo do świadczeń pielęgnacyjnych zwraca się do kierownika ośrodka pomocy społecznej o przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego w miejscu sprawowania opieki, po to, by możliwe było potwierdzenie faktu sprawowania opieki przez osobę ubiegającą się o zasiłek dla opiekuna. Aktualizacja wywiadu przeprowadzana jest co 6 miesięcy. Nie ma kryterium dochodowego.

Tabela 17. Wydatki na zasiłki dla opiekunów w latach 2016-2019

Zasiłek dla opiekuna	2016r.	2017r.	2018r.	2019r.
liczba świadczeń	15	10	9	5
kwota świadczeń (w zł)	66 837,00	53 560,00	37 920,00	34 720,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Sulików

Biorąc pod uwagę kwestię zasiłków dla opiekunów okazuje się, że na przestrzeni ostatnich czterech lat znacznie zmieniła się sytuacja jeśli chodzi o beneficjentów zasiłku dla opiekunów. Jeszcze w roku 2016 z tej formy wsparcia korzystało 15 osób. Rok później świadczeń tych przyznano o 5 mniej. W roku 2018 było ich 9, a w roku 2019 zaledwie 5.

Tak duży spadek wydatków związanych z zasiłkami dla opiekunów wynika z tego, że odchodzi się od tego świadczenia na rzecz specjalnego zasiłku opiekuńczego.

Świadczenie rodzicielskie przysługuje matce (ojcu jedynie w szczególnych przypadkach), która nie pozostaje w zatrudnieniu, w związku z czym nie ma prawa do zasiłku macierzyńskiego w związku z urodzeniem dziecka. Świadczenie przysługuje w kwocie 1000,00 zł i wypłacane jest przez okres:

- 52 tygodni z tytułu urodzenia jednego dziecka przy jednym porodzie, przysposobienia jednego dziecka bądź objęcia opieką jednego dziecka;
 - 65 tygodni z tytułu urodzenia dwojga dzieci przy jednym porodzie, przysposobienia dwojga dzieci albo objęcia opieką dwojga dzieci;
 - 67 tygodni z tytułu urodzenia trojga dzieci przy jednym porodzie, przysposobienia trojga dzieci lub objęcia opieką trojga dzieci;
 - 69 tygodni z tytułu urodzenia czworga dzieci przy jednym porodzie, przysposobienia czworga dzieci lub objęcia opieką czworga dzieci;
 - 71 tygodni z tytułu urodzenia pięciorga i więcej dzieci przy jednym porodzie, przysposobienia pięciorga i więcej dzieci lub objęcia opieką pięciorga i więcej dzieci.
- Przyznanie świadczenia rodzicielskiego nie jest uzależnione od dochodu.

Tabela 18. Wydatki na świadczenia rodzicielskie w latach 2016-2019

Świadczenie rodzicielskie	2016r.	2017r.	2018r.	2019r.
liczba osób	28	33	28	30
kwota świadczeń (w zł)	160 822,00	175 827,30	179 915,00	164 384,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Sulików

Biorąc pod uwagę świadczenie rodzicielskie to okazuje się, że w skali ostatnich czterech lat liczba tego rodzaju świadczeń utrzymuje się na podobnym poziomie. W roku 2016 świadczenie wypłacono 28 osobom, w roku 2017 – 33 osobom, 2018 – 28, natomiast w roku 2019 – 30.

Fundusz alimentacyjny przysługuje osobie, która ma zasądzone alimenty na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd, jeżeli jego egzekucja okazała się bezskuteczna. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują osobie uprawnionej:

- do ukończenia 18 roku życia;
- do ukończenia nauki w szkole lub szkole wyższej, jednak nie dłużej niż do ukończenia 25 roku życia;
- bezterminowo, jeżeli osoba uprawniona legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują w wysokości bieżąco ustalonych alimentów, jednak nie więcej niż 500,00 zł. Tego rodzaju świadczenie przysługuje, jeżeli dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 800,00 zł.

Świadczenie to również przyznawane jest zgodnie z zasadą „złotówka za złotówkę”. Dzięki temu rodzice, którzy o niewielką kwotę przekraczają próg dochodowy, nie są całkowicie pozbawieni możliwości uzyskiwania pieniędzy na dzieci, tylko są im one wypłacane w obniżonej wysokości.

Wydatki na świadczenia z funduszu alimentacyjnego w latach 2016-2019 również wykazują tendencję spadkową. W roku 2019 liczba osób uprawnionych do świadczenia wyniosła 36, gdzie w roku 2016 – 53 osoby. W roku 2016 łącznie wypłacano świadczeń na kwotę 239 618,00 zł, natomiast w roku 2019 kwota ta była o 58 018,00 zł mniejsza.

Tabela 19. Wydatki na świadczenia z funduszu alimentacyjnego w latach 2016-2019

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego	2016r.	2017r.	2018r.	2019r.
liczba osób uprawnionych do świadczenia	53	47	40	36
kwota świadczeń (w zł)	239 618,00	252 967,33	216 650,00	181 600,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Sulików

Świadczenie wychowawcze, tzw. 500+ jest świadczeniem, którego celem jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Prawo do świadczenia wychowawczego

przysługuje na każde dziecko w cyklu miesięcznym w wysokości 500,00 zł. Świadczenie wychowawcze przysługuje do dnia ukończenia 18 roku życia.

Tabela 20. Wydatki na świadczenia wychowawcze w latach 2016-2019

Świadczenia wychowawcze	2016r.	2017r.	2018r.	2019r.
Liczba osób uprawnionych do otrzymania świadczenia	549	633	560	824
Wydatki	2.278 260,00	3.155 635,00	2.838 396,00	3.680 689,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Sulików

Z analizy danych dotyczących świadczeń wychowawczych wynika, że liczba osób korzystających z tego typu świadczenia wzrasta na przestrzeni ostatnich kilku lat. W roku 2016 wydano 549 decyzji administracyjnych. W roku 2019 z kolei ilość wydanych decyzji przyznających świadczenie wychowawcze wzrosła o 275 w porównaniu z rokiem 2016. Zauważalny wzrost wynika z tego, że od 1 lipca 2019r. świadczenie wychowawcze w ramach programu "Rodzina 500+" przysługuje na wszystkie dzieci do 18. roku życia, bez względu na dochody uzyskiwane przez rodzinę.

2.4. Karta Dużej Rodziny

Od stycznia 2015 r. obowiązuje ustawa o Karcie Dużej Rodziny⁷, zastępująca dotychczasową uchwałę Rady Ministrów w sprawie ustanowienia rządowego programu dla rodzin wielodzietnych oraz rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu dla rodzin wielodzietnych. Charakter Karty jest ogólnopolski i daje możliwość korzystania członkom rodzin wielodzietnych ze zniżek, jakie oferowane są przez podmioty publiczne i niepubliczne. Warunkiem uzyskania przez rodzinę Karty Dużej Rodziny jest posiadanie na utrzymaniu co najmniej trojga dzieci.

Karta jest przyznawana:

- rodzicom – na czas nieokreślony,
- dziecku w wieku do ukończenia 18. roku życia,
- dziecku w wieku powyżej 18. roku życia – do ukończenia 25. roku życia w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole bądź szkole wyższej,

⁷ Ustawa z dnia 5 grudnia 2014r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz.U. z 2020r. poz. 1348 ze zm.).

- bez ograniczeń wiekowych w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności,
- dzieciom umieszczonym w rodzinnej pieczy zastępczej – na czas umieszczenia w danej rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka. Karta wydawana jest bezpłatnie.

Tabela 21. Informacja o realizacji ustawy Karta Dużej Rodziny w latach 2016-2019

Karta Dużej Rodziny	2016	2017	2018	2019
Liczba rodzin, którym wydano Karty Dużej Rodziny	6	12	7	73
Liczba członków rodzin, którym wydano Kartę Dużej Rodziny	29	65	37	168
Koszty realizacji programu	95,14 zł	171,52 zł	106,65 zł	544,98 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Sulików

W 2016 roku Karty Dużej Rodziny wydano dla 6 rodzin. Koszt realizacji programu wyniósł 95,14 zł. W roku 2017 rodzin takich było 12 (koszt realizacji programu to 171,52 zł), natomiast w roku 2018 Karty Dużej Rodziny wydano tylko dla 7 rodzin. Zarówno wartość realizacji zadania, jak i ilość rodzin wsparta tego typu pomocą znacznie wzrosła w roku 2019. Jak wskazują dane zawarte w tabeli 21. KDR bowiem wydano dla 73 rodzin. Warto nadmienić, że od 1 stycznia 2019 r. prawo do posiadania Karty Dużej Rodziny przysługuje wszystkim rodzicom, którzy mają lub mieli na utrzymaniu łącznie co najmniej troje dzieci.

2.5. Wspieranie rodzin

Zdarza się, iż rodzina w swoim życiu doświadcza trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. W takiej sytuacji od gminy otrzymać ona może wsparcie w postaci asystenta rodziny.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej⁸ została uchwalona dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków,

⁸ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2020r. poz. 821 ze zm.).

a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami.

Za główny cel asystentury uważa się podniesienie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych, prowadzenia gospodarstwa domowego, radzenia z sytuacjami dnia codziennego rodziców albo opiekunów dzieci. Efektem powinno być odzyskanie przez osoby przyjmujące pomoc kontroli nad własnym życiem, które pozwala im być samodzielnymi oraz tak wypełniać role rodzica, żeby środowisko rodzinne sprzyjało bezpieczeństwu i rozwojowi dzieci. Efekt ten jest możliwy do osiągnięcia przy współdziałaniu rodziny na każdym etapie metodycznego działania: od oceny wstępnej, przez układanie planu pracy i jego realizację po ocenę końcową, dostosowanie pracy do możliwości i kontekstu życia rodziny oraz poprzez małe kroki. Asystent rodziny przez pewien czas wspiera rodzinę, aby w przyszłości samodzielnie potrafiła pokonywać trudności życiowe, w szczególności dotyczące opieki i wychowania dzieci.

Asystent rodziny współpracuje też z rodzicami biologicznymi, których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej w celu stworzenia warunków do powrotu dziecka/dzieci pod opiekę rodziców.

Tabela 22. Liczba rodzin objętych wsparciem ze strony asystenta rodziny w latach 2016-2019

Rok	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinie
2016	18	20
2017	12	23
2018	12	20
2019	15	28

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Sulików

W roku 2016 liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny wyniosła 18. W latach 2017-2018 rodzin tych było po 12, natomiast w roku 2019 – 15.

Nadmienić należy, że zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej asystent rodziny może pracować maksymalnie z 15 rodzinami.

Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych zapewnia się wsparcie, które przede wszystkim polega na współpracy z rodziną, poprzez realizację celów i zadań ustalonych w planie pracy z rodziną, zwróceniu uwagi na sytuację

i potrzeby dzieci, współpracę ze szkołami. Stałe, systematyczne wizyty asystenta rodziny w środowisku lokalnym rodziny, przeprowadzanie rozmów, motywowanie do zachowań społecznie pożądanych, wskazywanie wzorców to główne zadania asystentów. W związku z różnorodnością problemów w każdej rodzinie podejmuje się inne działania adekwatne do potrzeb.

2.6. Bezrobocie

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, ale także całej rodziny. Dodatkowo pojawia się też groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorców osobowych, w konsekwencji zaś dziedziczenia statusu bezrobotnego. Bezrobocie, w szczególności to długotrwałe stanowi od wielu lat jeden z głównych czynników trudnej sytuacji życiowej. To zasadniczy powód korzystania osób/rodzin z pomocy społecznej. Brak pracy sprawia, że obniżeniu ulegają warunki życia ludności, natomiast długotrwałe pozostawanie bez pracy dodatkowo zmniejsza szanse na to, by podjąć zatrudnienie. Bezrobocie ponadto prowadzi do nieustannego obniżania się standardu życia, jak również rozszerzaniu się obszaru patologii społecznej.

W myśl definicji zawartej w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy⁹, osoba bezrobotna to osoba niezatrudniona i niewykonująca innej pracy zarobkowej, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli jest osobą niepełnosprawną, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia, co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nie ucząca się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych lub szkół wyższych w systemie niestacjonarnym, zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania powiatowym urzędzie pracy oraz poszukująca zatrudnienia bądź innej pracy zarobkowej.

Szczegółową analizę struktury osób bezrobotnych w latach 2016 – 2019 w Gminie Sulików przedstawia tabela poniżej.

⁹ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2021r. poz. 1100 ze zm.).

Tabela 23. Struktura osób bezrobotnych w Gminie Sulików w latach 2016-2019

Bezrobocie rejestrowane	2016	2017	2018	2019
Bezrobotni zarejestrowani - ogółem	237	185	133	126
Bezrobotni zarejestrowani - kobiety	122	96	64	59
Bezrobotni zarejestrowani - mężczyźni	115	89	69	67
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w%)	5,4	3,8	3,5	3,4

Zródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Na przełomie lat na terenie Gminy Sulików odnotowuje się spadek liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych w urzędzie pracy. W latach 2016-2017 to kobiety dominowały wśród zarejestrowanych bezrobotnych, natomiast w latach 2018-2019 przeważają mężczyźni.

2.7. Uzależnienia

Zespół uzależnienia od alkoholu jest chorobą społeczną. Jej konsekwencji doświadczają członkowie rodzin osób uzależnionych oraz środowisko społeczne. Uzależnienie potocznie definiuje się jako nabytą silną potrzebę wykonywania jakiejś czynności bądź zażywania jakiejś substancji. Z racji tego, że znaczny odsetek osób dotkniętych problemem uzależnienia nie szuka pomocy, trudne jest oszacowanie skali problemu. Zadania własne gminy w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, a także integracji społecznej osób uzależnionych obejmują:

- zwiększenie dostępności i pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychologicznej i prawnej, w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej dotyczącej rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, przede wszystkim dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, jak również działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych;

- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych.¹⁰

Dostępność do profesjonalnej a zarazem efektywnej terapii warunkuje skuteczność jakichkolwiek innych działań, jakie podejmowane są na rzecz osób z problemem alkoholowym oraz członków ich rodzin. Od 2016 roku do nadal podejmuje się szereg różnorodnych działań, których celem jest zapobieganie i minimalizowanie skali istniejących problemów dotyczących uzależnienia realizowanych na terenie gminy Sulików w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień, opracowywanego corocznie. Realizatorami zadań, jakie wynikają z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii¹¹ na terenie gminy jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie, jak również Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych opiniująca akty prawne w zakresie problematyki alkoholowej na terenie gminy, podejmująca działania zmierzające do poddania się leczeniu odwykowemu osób uzależnionych od alkoholu, dokonująca kontroli punktów sprzedaży alkoholu w aspekcie przestrzegania zasad warunków korzystania z wydanej koncesji, wydająca opinie o zgodności lokalizacji punktów sprzedaży alkoholu z uchwałami Rady Gminy w Sulikowie, współpracująca i opiniująca w zakresie efektywności podjętych działań przez realizatorów zadań programu.

Działalnością w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom na terenie Gminy Sulików zajmują się również inne instytucje. Są to:

- 1) placówki oświatowe – dwie szkoły podstawowe z terenu gminy prowadzące profilaktyczną działalność informacyjno-edukacyjną pod kątem przeciwdziałania uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży szkolnej, m.in. poprzez realizację programów profilaktycznych oraz w formie zajęć pozalekcyjnych, np. koła zainteresowań, zajęcia sportowe;
- 2) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej – prowadzący pracę socjalną z rodzinami, które dotknięte zostały problemem alkoholowym, motywujący do podjęcia leczenia, prowadzący działania w zakresie dożywiania dzieci w wieku szkolnym pochodzących z rodzin dysfunkcyjnych, udzielający pomocy finansowej osobom podejmującym

¹⁰ Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2020r. poz. 1492).

¹¹ Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2020r. poz. 2050).

leczenie, pomocy psychospołecznej oraz prawnej rodzinom, w których występuje przemoc domowa;

- 3) Punkt Konsultacyjno-Informacyjny Dla Osób Uzależnionych i członków Ich Rodzin w Sulikowie – motywujący do podjęcia leczenia, udzielający informacji na temat dostępnych form wsparcia i placówek leczenia odwykowego;
- 4) Posterunek Policji w Zawidowie – pełniący funkcję ochrony przed przemocą w rodzinie, kontrolujący funkcjonowanie placówek prowadzących obrót alkoholem w aspekcie zgodności z obowiązującym prawem oraz uchwałami Rady Gminy w Sulikowie, egzekwujący zakaz spożywania alkoholu w miejscach publicznych, dokonujący systematycznych kontroli trzeźwości kierowców, interweniujący gdy zakłócany jest porządek publiczny w związku ze spożyciem alkoholu, prowadzący spotkania z młodzieżą oraz mieszkańcami gminy w związku z problematyką uzależnień;
- 5) Sąd Rejonowy w Zgorzelcu – Wydział Rodzinny i Nieletnich – orzekający o obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego;
- 6) Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Zgorzelcu – lecząca odwykowo.

Zadania dotyczące profilaktyki uzależnień są finansowane ze środków pochodzących z opłat za wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Maksymalna liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie gminy została ustalona przez podjęcie Uchwały Nr XLI/334/18 Rady Gminy Sulików z dnia 2 sierpnia 2018r. w sprawie ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, odrębnie dla poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży i poza miejscem sprzedaży na terenie gminy Sulików oraz Uchwały Nr XLI/333/18 Rady Gminy Sulików z dnia 2 sierpnia 2018r. w sprawie ustalenia zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie gminy Sulików. Należy zaznaczyć, że maksymalna liczba tych zezwoleń wynosi odpowiednio 22 sztuki i 8 sztuk dla każdej grupy procentowej tj. 66 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży oraz 24 zezwolenia przeznaczone do spożycia w miejscu sprzedaży.

W gminie Sulików ilość wykorzystanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na dzień 07.12.2020r. dla poszczególnych grup procentowych wygląda następująco:

- dla napojów zawierających do 4,5% zawartości alkoholu oraz piwo, w tym przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży wynosi 11 sztuk, przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży – 2 sztuki;

- dla napojów powyżej 4,5 % do 18 % zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa), w tym przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży wynosi – 9 sztuk, natomiast zezwoleń przeznaczonych w miejscu sprzedaży nie wydano;

- dla napojów zawierających powyżej 18% zawartości alkoholu, w tym przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży wynosi - 9 sztuk, natomiast przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży – 2 sztuki.

Łącznie wykorzystano 33 zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, 29 sztuk przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży i 4 sztuki w miejscu sprzedaży.¹²

2.8. Niepełnosprawność

Niepełnosprawność, która powstała na skutek wrodzonych wad organicznych, urazów, czy też przebytych chorób stanowi bardzo ważny oraz najbardziej kojarzący się z pomocą społeczną problem o charakterze społecznym. Niepełnosprawność swoim zasięgiem obejmuje każdą sferę rozwoju człowieka, a także każdy aspekt jego funkcjonowania. Znaczenie problemu, o którym mowa jest w szczególności wynikiem rozmiarów oraz powszechności występowania niepełnosprawności w populacji.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) wprowadza następujące pojęcia niepełnosprawności, uwzględniając stan zdrowia człowieka:

- **Niesprawność (impariment)** - każda utrata sprawności lub nieprawidłowość w budowie czy funkcjonowaniu organizmu pod względem psychologicznym, psychofizycznym lub anatomicznym;
- **Niepełnosprawność (disability)** - każde ograniczenie bądź niemożność (wynikające z niesprawności) prowadzenia aktywnego życia w sposób lub zakresie uznawanym za typowe dla człowieka;
- **Ograniczenia w pełnieniu ról społecznych (handicap)** - ułomność określonej osoby wynikająca z niesprawności lub niepełnosprawności, ograniczająca lub

¹² Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywanie Problemów Uzależnień na 2021 rok.

uniemożliwiająca pełną realizację roli społecznej odpowiadającej wiekowi, płci oraz zgodnej ze społecznymi i kulturowymi uwarunkowaniami.¹³

Osoba z niepełnosprawnością to osoba o naruszonej sprawności funkcjonalnej bądź aktywności życiowej w stopniu utrudniającym pełnienie dla niej właściwych ról społecznych.

Formami pomocy dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin, poza pomocą usługową czy finansową, są wszelkie porady socjalne, np. dotyczące przysługujących ulg czy uprawnień, informacje dotyczące form rehabilitacji i pomocy społecznej oraz funkcjonujących na terenie gminy, powiatu stowarzyszeniach, organizacjach pozarządowych, które działają na rzecz osób niepełnosprawnych. Samo wsparcie jednak tu nie wystarczy. Konieczne jest bowiem tworzenie warunków do szerszego oraz bardziej aktywnego udziału w rozwoju. Nie jest to możliwe bez przygotowania się społeczeństwa do tej zmieniającej się sytuacji ale i przygotowanie osób niepełnosprawnych do tego, by pełnili role społeczne w swoich lokalnych środowiskach.

W Polsce osób z niepełnosprawnościami, które mają prawne potwierdzenie niepełnosprawności jest ponad 3 mln. W rzeczywistości jest ich dużo więcej – od 4 do 7 mln.¹⁴ Polityka społeczna wobec osób niepełnosprawnych stanowi ogół działań podmiotów publicznych oraz organizacji pozarządowych, których celem jest wyrównywanie szans funkcjonowania osób niepełnosprawnych we wszystkich dziedzinach życia gospodarczego i społecznego, umożliwiających ich pełną integrację ze społeczeństwem.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych¹⁵ określa, iż do osób niepełnosprawnych zalicza się te osoby, które trwale albo okresowo niezdolne są do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującej niezdolność do pracy, jeżeli uzyskały orzeczenie o:

- zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy,
- niepełnosprawności osoby, która nie ukończyła 16 roku życia.

Działania na rzecz osób niepełnosprawnych to zadanie ogólnospołeczne. Polityka społeczna w stosunku do osób niepełnosprawnych zakłada dążenie do kompleksowego działania, uwzględniającego potrzeby fizyczne, psychiczne, społeczne, duchowe

¹³ <http://www.unic.un.org.pl/niepelnosprawnoscd/definicja.php>, dostęp dnia 17.12.2020r.

¹⁴ Jendrzewski R., Ile jest osób z niepełnosprawnościami w Polsce? <https://www.gov.pl/web/popcwsparcie/ile-jest-osob-z-niepelnosprawnoscdmi-w-polsce>, dostęp dnia 17.12.2020r.

¹⁵ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2020r. poz. 426 ze zm).

niepełnosprawnego obywatela. Istotny element ogólnej wiedzy dotyczącej osób niepełnosprawnych stanowi rozpoznanie materialnych warunków życia w ich gospodarstwach domowych, ponieważ pomimo tego, iż funkcjonowanie osób niepełnosprawnych jest w szczególności zdeterminowane rodzajem oraz nasileniem ograniczeń zdrowotnych, to inne wymiary ich sytuacji czy możliwości życiowych są w dużej mierze określone przez poziom warunków materialnych. Zarówno wielkość, jak i standard mieszkania, jego wyposażenie przystosowane lub nie do potrzeb niepełnosprawnych determinuje stan zdrowia, możliwości radzenia sobie w sytuacji choroby czy kalectwa oraz możliwości domowej rehabilitacji. Dodać należy, że sytuacja finansowa warunkuje w znacznym stopniu możliwość leczenia i rehabilitacji, odpłatnej opieki, zakup leków bądź sprzętów ułatwiających codzienne funkcjonowanie. Liczba osób niepełnosprawnych i różnorodność problemów spowodowanych niepełnosprawnością sprawia, iż ta część społeczności powinna zajmować szczególne miejsce w systemie pomocy społecznej po to, by możliwe było wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych w ich środowisku lokalnym.

Tabela 24. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2016-2019

Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	2016	2017	2018	2019
	91	82	68	50

Opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań MPiPS-03

Chociaż liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności z roku na rok maleje, to w dalszym ciągu dużo jest rodzin w gminie Sulików wymagających tego typu wsparcia. W roku 2019 z pomocy społecznej skorzystało 50 rodzin. Ponadto wiele rodzin korzysta ze świadczeń pielęgnacyjnych w Dziale Świadczeń Rodzinnych i Alimentacyjnych. Informacje na ten temat zostały ujęte w punkcie 2.3.

2.9. Przemoc w rodzinie

Zgodnie z art. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie¹⁶, przemocą w rodzinie określa się powtarzające się umyślne działanie bądź zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych, a przede wszystkim narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną,

¹⁶ Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2020r. poz. 218 ze zm.).

wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym czy psychicznym, jak również wywołujące cierpienia i krzywdy u osób dotkniętych przemocą. Zjawisko przemocy w rodzinie ma charakter złożony i rozpatrywane jest zarówno w aspekcie prawnym, psychologicznym, jak i społecznym. Nie ulega wątpliwości fakt, że skuteczna pomoc w walce z przemocą nie jest łatwym zadaniem, szczególnie w przypadku przemocy w rodzinie, gdyż wymaga przełamania stereotypów u osób bezpośrednio dotkniętych problemem oraz jego otoczenia, a także nierzadko przedstawicieli instytucji zaangażowanych w pomoc. Przedstawiona diagnoza zjawiska przemocy domowej możliwa była do dokonania dzięki analizie badawczej danych instytucjonalnych. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie realizujący zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy, w różnych jej formach współpracuje z Policją, Sądem, Dyrektorami szkół i pedagogami szkolnymi, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie. Aby móc realizować zadania, jakie zostały określone w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w Gminie Sulików uruchomiono gminny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie oparty na pracy Zespołu Interdyscyplinarnego i jego grupach roboczych. Zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego jest integrowanie i koordynowanie działań wyżej wymienionych podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W latach 2016-2019 Zespół Interdyscyplinarny spotykał się średnio cztery razy w roku. W skład Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Sulików wchodzi: jeden przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, dwóch przedstawicieli Policji, dwóch przedstawicieli pomocy społecznej, czterech przedstawicieli oświaty, jeden przedstawiciel ochrony zdrowia, dwóch przedstawicieli Sądu, przedstawiciel Prokuratury i organizacji pozarządowej. W roku 2016 powołano 6 grup roboczych, w roku 2017 – 16, 2018 – 42, natomiast w 2019 roku - 25 grup roboczych. W 2016 roku liczba wszczętych procedur „Niebieska Karta” wynosiła 6, w roku 2017 – 16, 2018 – 11, z kolei w roku 2019 - 11.

2.10. Ochrona zdrowia

Gmina Sulików wspiera swoich mieszkańców w podejmowaniu prozdrowotnych działań, w celu pielęgnowania niezwykle istotnej wartości jaką jest zdrowie. Na zdrowie indywidualne i zbiorowe wpływa mnóstwo czynników, w szczególności są to warunki otaczającego nas środowiska, czynniki genetyczne, warunki ekonomiczne, poziom wykształcenia, dostępność i korzystanie z opieki zdrowotnej.

Współczesne analizy dotyczące skuteczności działań, jakie należy podejmować w obszarze ochrony zdrowia, w porównaniu z ponoszonymi nakładami finansowymi, jednoznacznie świadczą o fakcie, iż w dłuższej perspektywie czasowej większe korzyści przy niższych kosztach, przynoszą działania profilaktyczne niż naprawcze. Stąd też lokalna polityka zdrowotna powinna mieć charakter przede wszystkim profilaktyczny.

Opiekę medyczną na terenie gminy zapewnia Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej. Praktyka Lekarza Rodzinnego w Sulikowie, zlokalizowany przy ul. Wojska Polskiego 18. NZOZ w Sulikowie niesie pomoc pacjentom wymagającym przede wszystkim podstawowej opieki medycznej. Przyjmuje tu lekarz rodzinny, udzielane są porady lekarskie, przeprowadzane są zabiegi pielęgniarские, badania diagnostyczne. W Przychodni w Sulikowie funkcjonuje poradnia (gabinet) podstawowej opieki zdrowotnej dla dzieci.

Według danych statystycznych GUS liczba udzielanych porad w przychodni (ambulatoryjna opieka zdrowotna) w gminie wynosiła w 2019 roku 10 542 porad ogółem¹⁷.

W Gminie Sulików funkcjonuje Punkt Apteczny.

2.11. Edukacja

Na terenie Gminy Sulików funkcjonują dwie szkoły podstawowe oraz przedszkole.

- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Sulikowie.

Jedną ze szkół podstawowych jest Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Sulikowie. W budynku znajduje się pracownia komputerowa, stołówka szkolna, świetlica i biblioteka. Przy budynku szkoły usytuowana jest pełnowymiarowa hala sportowa, z której korzystają uczniowie zarówno ze Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Sulikowie, jak i ze Szkoły Podstawowej im. Orła Białego w Biernej. Hala jest budynkiem 2-kondygnacyjnym, z pełnowymiarowymi boiskami do koszykówki, piłki ręcznej i siatkowej, siłownią, widownią na 200 miejsc oraz zespołem 9 przebieralni, a także pomieszczeniami administracyjnymi. Połączona z budynkiem szkoły tworzy kompleks oświatowo-sportowy. Placówka wyposażona jest w pracownie komputerowe posiadające nowoczesny sprzęt komputerowy. Sale lekcyjne zostały wyposażone w niezbędny sprzęt oraz pomoce dydaktyczne.

Do obwodu należą miejscowości: Sulików, Sulików Podgórze, Mała Wieś Dolna, Mała Wieś Górna, Studniska Dolne, Studniska Górne, Mikułowa, Bierna, Bierna Nowoszyce, Miedziana, Miedziana Jabłoniec, Miedziana Łowin, Radzimów Dolny, Radzimów Górny,

¹⁷ Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica>, dostęp dnia 17.12.2020r.

Stary Zawidów, Wielichów, Stary Zawidów Kamieniec, Skrzydlice, Wrociszów Górny, Wrociszów Dolny, Wrociszów Dolny Kolonia, Wilka, Wilka Bory, Ksawerów.

- Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Biernej.

Szkoła usytuowana jest w budynku z przybudówką, gdzie funkcjonuje sześć klas i oddział przedszkolny. W obrębie szkoły istnieje zespół boisk sportowych do piłki siatkowej z kortem do tenisa ziemnego, piłki koszykowej, piłki ręcznej, boisko do piłki nożnej z bieżnią. W szkole znajduje się biblioteka i pracownia informatyczna. Do obwodu tej szkoły należą miejscowości: Bierna, Bierna Nowoszyce, Miedziana, Miedziana Jabłonec, Miedziana Łowin, Wielichów, Radzimów Dolny, Radzimów Górny.

- Przedszkole Publiczne w Sulikowie

Przedszkole mieści się w budynku przy ulicy Dworcowej 2. Dysponuje bardzo dobrze wyposażonymi salami. W każdej sali zorganizowane są kąciki zabaw, a w grupie dzieci młodszych miejsce do odpoczynku. W przedszkolu zorganizowany jest także kącik logopedyczny i terapeutyczny. Z tyłu budynku znajduje się ogród, który wyposażony jest w sprzęt do zabaw ruchowych, zjeżdżalnie, huśtawki, przeplotnie. Jest w nim piaskownica do zabaw w ciepłe dni oraz górka do zjeżdżania na sankach zimą. Na terenie ogrodu jest scena, która wykorzystywana jest do występów podczas imprez i uroczystości przedszkolnych organizowanych na świeżym powietrzu.

2.12. Kultura

Na terenie Gminy Sulików znajduje się obiekt, który zapewnia swoim mieszkańcom i wszystkim zainteresowanym kontakt z kulturą. Gminny Ośrodek Kultury to instytucja działająca w obszarze kultury. GOK organizuje największe imprezy i uroczystości na terenie gminy, organizuje kameralne spotkania, wystawy i koncerty. Współpracuje ze szkołami, kołami gospodyń i stowarzyszeniami. Stara się promować rodzimych twórców, organizuje: zajęcia plastyczno-językowe dla dzieci 3-5 lat, aerobik z zumbą, zajęcia z tańca nowoczesnego dla dzieci szkolnych, tańca towarzyskiego dla par, latino solo dla kobiet, brydz sportowy, zabawy i gry ruchowe mam z dziećmi 0-2 lata (grupa maluszka), zajęcia wokalne, spotkania seniorów, zajęcia z jogi, warsztaty aktorskie, kids danse od 3 do 6 lat i taniec nowoczesny (hip hop) od 14 lat.

Przy Gminnym Ośrodku Kultury funkcjonuje także Gminna Biblioteka Publiczna w Sulikowie oraz świetlice wiejskie: w Mikułowej czynna od wtorku do soboty w godzinach 14:00-20:00, we Wrociszowie Górnym dysponująca salą o pojemności 60 osób, wyposażona w krzesła, stoły, zaplecze kuchenne z pełnym wyposażeniem gastronomicznym, we Wrociszowie Dolnym dysponująca salą o pojemności 40 osób, wyposażona w stoły i krzesła, oraz w Studniskach Górnych i Dolnych mogąca pomieścić 150 osób, wyposażona w stoły, krzesła, toalety, zaplecze gastronomiczne.

3. Lokalne problemy w ujęciu przedstawicieli instytucji funkcjonujących na terenie gminy Sulików

Próba badawcza stanowi grupę 30 osób. W tym badaniu środowisko lokalne reprezentowali przedstawiciele instytucji z terenu Gminy Sulików.

Pytanie pierwsze brzmiało: **Jakie problemy czy niekorzystne zjawiska najbardziej uwidaczniają się w gminie Sulików?**

Tabela 25. Problemy i niekorzystne zjawiska jakie zauważa się w gminie Sulików

Kategorie odpowiedzi	Liczba (N)	%
ubóstwo	12	40,0
bezrobocie	10	33,3
niepełnosprawność	14	46,7
bezdomność	2	6,7
alkoholizm	18	60,0
narkomania	16	53,3
przestępczość	16	53,3
rozpad rodzin	11	36,7
przemoc w rodzinie	11	36,7
eurosieroctwo	11	36,7
odejście od tradycyjnego modelu rodziny	8	26,7
nieposzanowanie osób starszych	12	40,0
dewastacja środowiska naturalnego	9	30,0
zanik więzi społecznych	6	20,0
niezaspokojenie potrzeb jeśli chodzi o:		
- budownictwo mieszkaniowe	-	-
- ochronę zdrowia	14	46,7
- kulturę i edukację	5	16,7
- sport i rekreację	5	16,7
- spędzanie czasu wolnego	22	73,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

W związku z tym, że uczestnicy badania mogli wybrać kilka odpowiedzi, nie sumuje się ich do 100,0%.

Przedstawiciele sulikowskich instytucji uznali, że najczęstszymi problemami i niekorzystnymi zjawiskami uwidaczniającymi się w gminie Sulików są w szczególności: alkoholizm (60,0%), przestępczość (53,3%) i narkomania (53,3%) oraz niepełnosprawność (46,7%). Często jednak wskazywali też na ubóstwo (40,0%), nieposzanowanie osób starszych (40,0%), przemoc w rodzinie (36,7%), rozpad rodzin (36,7%) i eurosieroctwo (36,7%). Warto zauważyć, że respondenci wskazywali ponadto na niezaspokojenie potrzeb: w zakresie spędzania czasu wolnego (73,3%), czy ochrony zdrowia (46,7%).

W następnej kolejności uczestników badania zapytano o to, w **jakich obszarach działania podejmowane na terenie gminy lub oferowane wsparcie są najbardziej niezadowolające?**

Tabela 26. Najmniej zadowolające obszary działania

Kategorie odpowiedzi	Liczba (N)	%
przeciwdziałanie alkoholizmowi	12	40,0
przeciwdziałanie narkomanii	10	33,3
przeciwdziałanie ubóstwu	8	26,7
ograniczanie bezrobocia	7	23,3
ochrona macierzyństwa	6	20,0
wsparcie dla rodzin wielodzietnych	9	30,0
wsparcie dla rodzin niepełnych	9	30,0
zapewnienie opieki w żłobku/przedszkolu	18	60,0
ochrona zdrowia	17	56,7
wsparcie osób starszych	13	43,3
pomoc osobom niepełnosprawnym	12	40,0
zapobieganie bezdomności	-	-
przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy w rodzinie	13	43,3
edukacji dzieci i młodzieży	2	6,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

W związku z tym, że uczestnicy badania mogli wybrać kilka odpowiedzi, nie sumuje się ich do 100,0%.

Biorąc pod uwagę najmniej zadowolające obszary działania to respondenci najczęściej wymieniają takie kwestie jak: zapewnienie opieki w żłobku/przedszkolu (60,0%) i ochronę zdrowia (56,7%). Według ankietowanych w tych obszarach brakuje wsparcia ze strony gminy Sulików. Ponadto uczestnicy badania często wymieniają wsparcie osób starszych (43,3%), przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochronę ofiar przemocy w rodzinie (43,3%),

przeciwdziałanie alkoholizmowi (40,0%) i narkomanii (33,3%) oraz pomoc osobom niepełnosprawnym (40,0%).

Respondentów zapytano też o to, **jakie działania należałoby podjąć w gminie Sulików w celu zaspokojenia potrzeb osób i rodzin, które tego wsparcia wymagają?**

W odniesieniu do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wsparcie osób i rodzin stanowi niezwykle ważny element. Stąd też najczęściej wymienia się:

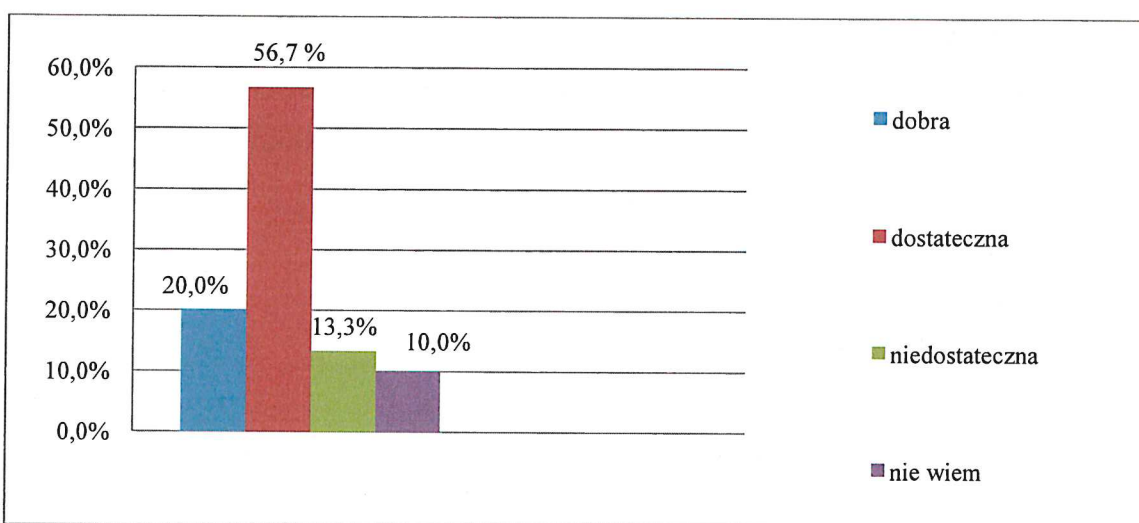
- 1) integrację rodziny poprzez ukazanie form wspólnego spędzania czasu;
- 2) wprowadzenie funduszu obywatelskiego, realizację jednej z inwestycji rocznie;
- 3) częstsze kontrole ze strony instytucji, częstsze kontrole policji w terenie;
- 4) edukacja dzieci i młodzieży w kwestii związanej z narkomanią;
- 5) mieszkania zastępcze w rodzinach dotkniętych przemocą;
- 6) ochrona zdrowia, likwidacja przestępczości;
- 7) warsztaty profilaktyczne;
- 8) spotkania tematyczne np. z lekarzem, terapeutą;
- 9) zapewnienie opieki dzieciom do lat 3;
- 10) zwiększenie miejsc pracy;
- 11) otwarcie klubów środowiskowych w celu wsparcia rodziców w wychowaniu dzieci;
- 12) prace społeczne dla osób uchylających się od płacenia alimentów.

Szczególną rolę w kreowaniu skutecznej polityki społecznej odgrywają instytucje. Uczestnicy badania poproszeni zostali więc o **wskazanie instytucji czy organizacji z terenu gminy, mogące w największym stopniu przyczynić się do złagodzenia czy rozwiązania problemów społecznych**. Najczęściej wskazywali oni:

- 1) Urząd Gminy Sulików;
- 2) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie;
- 3) Gminny Ośrodek Kultury w Sulikowie;
- 4) Posterunek Policji w Zawidowie;
- 5) Szkoły Podstawowe z terenu gminy.

W ramach badania ocenie poddano również **atrakcyjność oraz jakość oferty kulturalnej oferowanej przez gminę Sulików** (wykres 1).

Badanie przedstawicieli instytucji z terenu gminy Sulików pokazało, że dobrze ocenia zarówno atrakcyjność, jak i jakość oferty kulturalnej gminy Sulików 1/5 respondentów (20,0%). Ponad połowa uczestników badania kwestię tą ocenia jednak w sposób dostateczny – 56,7% (N=17). Atrakcyjność i jakość oferty kulturalnej proponowanej przez Gminę niedostatecznie ocenia 13,3% (N=4) ankietowanych, a 10,0% (N=3) udzieliło odpowiedzi „nie wiem.”

Wykres 1. Ocena atrakcyjności i jakości oferty kulturalnej gminy Sulików

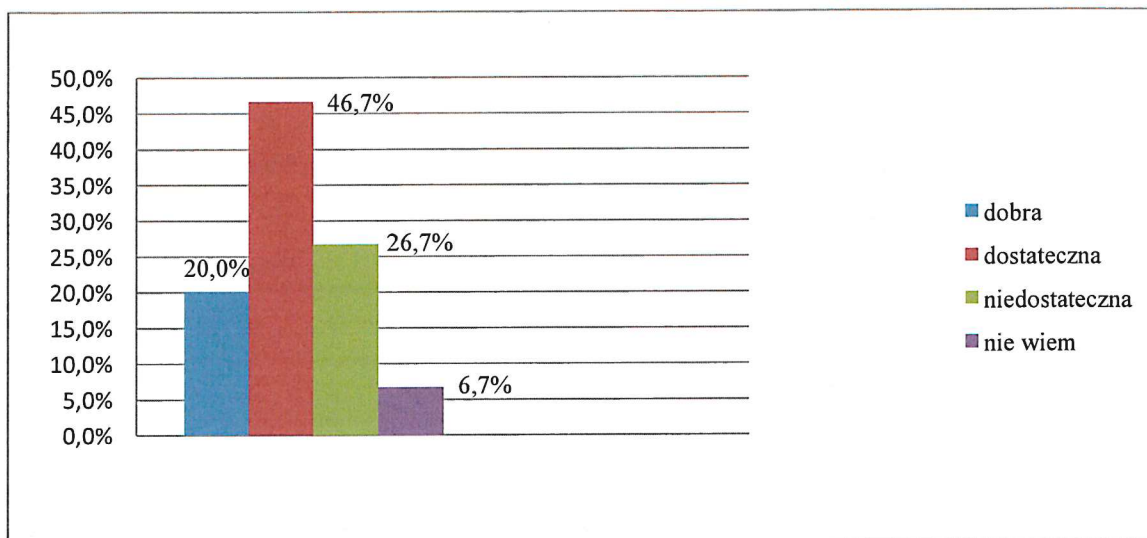
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowanych

Przedstawicieli instytucji zapytano też o to, **jakich placówek kulturalnych czy form zajęć o artystycznym charakterze brakuje w gminie Sulików bądź też dostęp do nich jest utrudniony**. Odpowiedzi ankietowanych dotyczyły najczęściej dostępu do „kina, teatru, świetlicy dla dzieci, koncertów” jak również „zajęć dla dorosłych”.

Zdrowie jest nieodłącznym a zarazem niezwykle ważnym elementem życia każdego z nas. Stanowiąc wartość najwyższej cenioną, jest podstawą do tego, by osiągać życiowe cele. Stąd też tak ogromne znaczenie ma wpływ zdrowia na różnego rodzaju aspekty życia zarówno jednostki, jaki i całego społeczeństwa. Uczestnicy badania zostali więc poproszeni o **dokonywanie oceny oferty gminy Sulików pod względem ochrony zdrowia mieszkańców**.

Spośród ogółu badanych kwestię ochrony zdrowia w gminie Sulików dobrze ocenia jedynie 20,0% (N=6) respondentów. W sposób dostateczny natomiast ochronę zdrowia w gminie postrzega 46,7% (N=14) ankietowanych, odpowiedzi nie wiem z kolei udzieliło

6,7% (N=2). Ochronę zdrowia w gminie Sulików niedostatecznie ocenia 26,7% (N=8) uczestników badania.

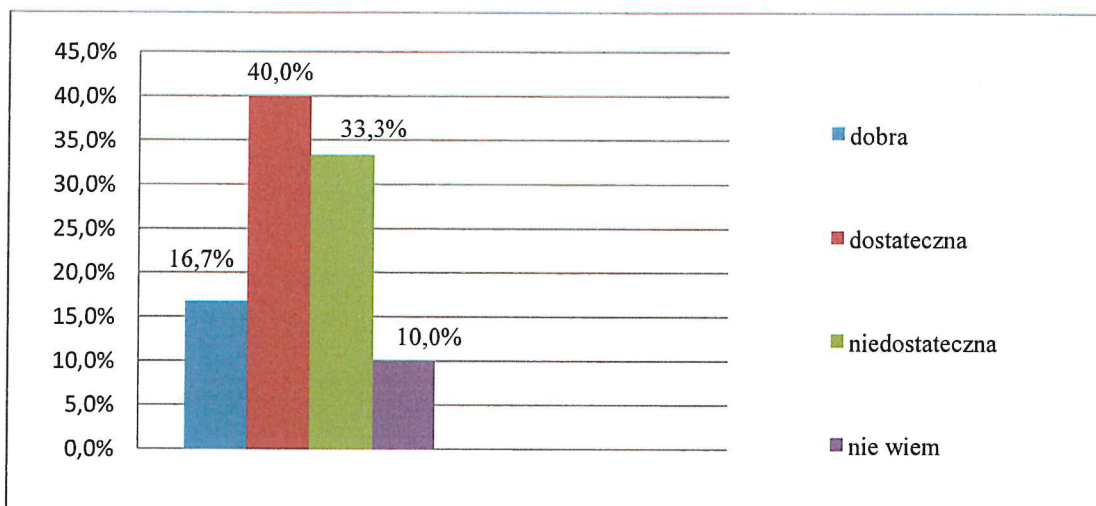
Wykres 2. Ocena oferty gminy Sulików w zakresie ochrony zdrowia

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowanych

W opinii osób biorących udział w badaniu w celu pełniejszego zaspokojenia potrzeb mieszkańców w obszarze ochrony zdrowia na terenie gminy Sulików należy przede wszystkim zwiększyć dostęp do lekarzy specjalistów. Dobrze rozwinięta oraz zorganizowana podstawowa opieka zdrowotna jest bowiem w stanie zaspokoić większość potrzeb zdrowotnych społeczeństwa. Respondenci są również za tym, aby w praktyce lekarza rodzinnego zorganizować laboratorium diagnostyczne i wydłużyć czas pracy funkcjonowania Ośrodka Zdrowia. Ponadto w ramach ochrony zdrowia, zdaniem respondentów, na terenie gminy powinno się stworzyć miejsce bezpiecznego spędzania czasu dla rodzin.

Sport i turystyka to kolejny element niezwykle ważny dla każdego mieszkańca gminy. W związku z tym respondentów poproszono o **ocenę gminy Sulików w obszarze sportu i rekreacji.**

W ocenie uczestników badania ani sport ani rekreacja nie są mocną stroną gminy Sulików. Ofertę w tym zakresie dobrze ocenia tylko 16,7% (N=5) respondentów, dostatecznie – 40,0% (N=10) a niedostatecznie aż 33,3% (N=10). Odpowiedzi „nie wiem” udzieliło 10,0% (N=3) pozostałych ankietowanych.

Wykres 3. Ocena oferty gminy Sulików w zakresie sportu i rekreacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowanych

Ankietowanych zapytano też o to, **jakie działania, inwestycje czy przedsięwzięcia należałoby podjąć w gminie Sulików w celu pełniejszego zaspokojenia potrzeb mieszkańców w obszarze sportu i rekreacji?**

Aby w większym stopniu zaspokoić potrzeby mieszkańców Sulikowa w obszarze sportu i rekreacji należałoby, zdaniem respondentów, rozszerzyć wachlarz możliwości jeśli chodzi o zajęcia sportowe przede wszystkim dla dzieci i młodzieży, ale i dorosłych. Ponadto istotna jest kwestia remontu stadionu, bowiem zdaniem respondentów stanowi to konieczność, podobnie jak rozbudowa infrastruktury rowerowej. Dodatkowo w ocenie uczestników badania hala sportowa przy Szkole Podstawowej w Sulikowie powinna być bardziej dostępna w godzinach popołudniowych.

Następnie przedstawiciele instytucji zapytano o to, **jakie osoby, rodziny, grupy mieszkańców gminy Sulików są w największym stopniu zagrożone marginalizacją oraz wykluczeniem społecznym?**

Tabela 27. Osoby, rodziny, grupy zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym

Kategorie odpowiedzi	Liczba (N)	%
osoby i rodziny dotknięte bezrobociem	17	56,7
osoby i rodziny dotknięte ubóstwem	26	86,7
osoby bezdomne i zagrożone bezdomnością	20	66,7
osoby niepełnosprawne	24	80,0
osoby starsze	15	50,0
osoby i rodziny dotknięte uzależnieniami	18	60,0
osoby i rodziny dotknięte przemocą w rodzinie	12	40,0

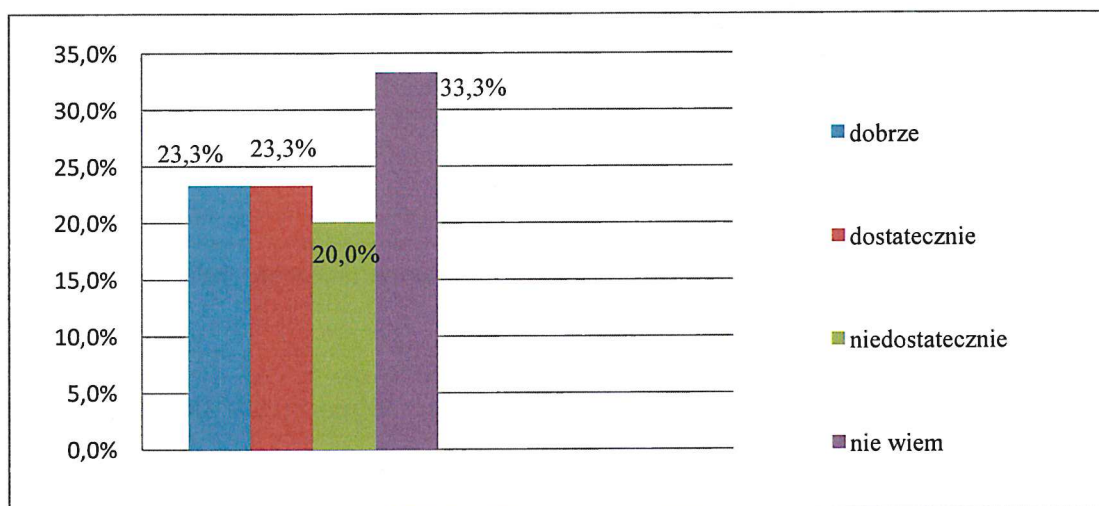
rodziny, które zmagają się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi	3	10,0
matki samotnie wychowujące dzieci	6	20,0
byli wychowankowie ośrodków szkolno-wychowawczych	2	6,7
mniejszości etniczne i narodowe	1	3,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

W związku z tym, że uczestnicy badania mogli wybrać kilka odpowiedzi, nie sumuje się ich do 100,0%.

Badanie pokazało, że zgodnie z opinią respondentów w największym stopniu zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym są osoby i rodziny dotknięte ubóstwem – 86,7% (N=26). Następnie wymienia się osoby niepełnosprawne – 80,0% (N=24) oraz osoby bezdomne i zagrożone bezdomnością – 66,7% (N=20). W znacznym stopniu narażone na marginalizację i wykluczenie społeczne są też osoby i rodziny dotknięte uzależnieniami – 60,0% (N=18), a także osoby starsze – 50,0% (N=15) i ci, których dotyczy przemoc w rodzinie – 40,0% (N=12).

Kolejne pytanie zawarte w ankiecie dotyczyło **oceny realizowanych w gminie Sulików działań w obszarze przeciwdziałania bezrobociu?**

Wykres 4. Ocena realizowanych w gminie Sulików działań w obszarze przeciwdziałania bezrobociu

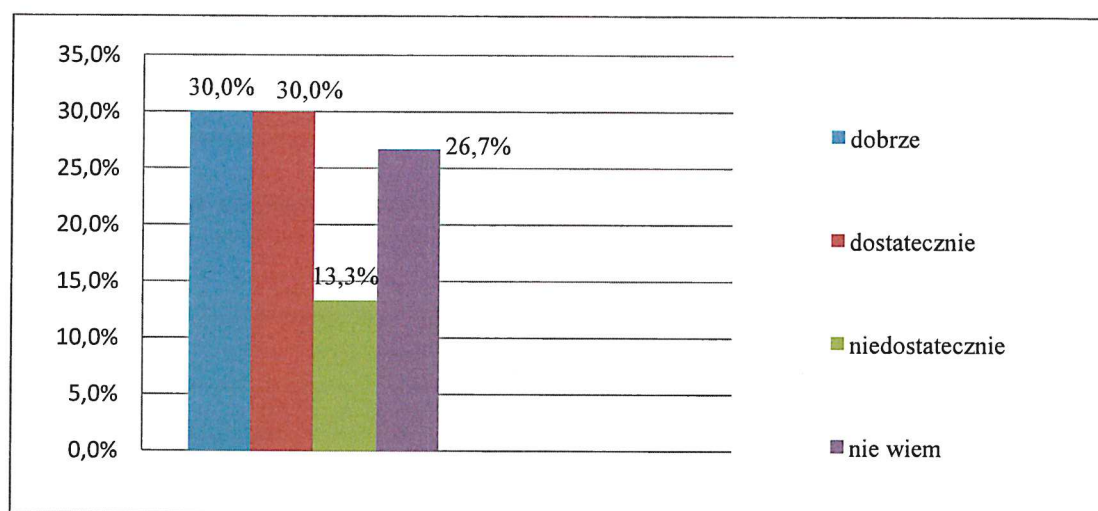
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowanych

Spośród trzydziestu osób biorących udział w badaniu 23,3% (N=7) realizację zadań z zakresu przeciwdziałania bezrobociu na terenie gminy Sulików ocenia dobrze. Tyle samo respondentów tą kwestię ocenia dostatecznie – 23,3% (N=7). Z kolei 1/5 uczestników badania uznała, że w gminie w sposób niedostateczny zapobiega się bezrobociu – 20,0% (N=6), a aż

33,3% (N=10) ankietowanych uznało, że nie potrafi dokonać oceny omawianego obszaru, stąd też wskazali na odpowiedź „nie wiem” – 33,3% (N=10).

Według osób biorących udział w badaniu w gminie Sulików należałoby podjąć pewne działania w celu przeciwdziałania bezrobociu i poprawy sytuacji osób oraz rodzin dotkniętych bezrobociem. I tak przede wszystkim pomóc w tej kwestii mogłyby spotkania z pracodawcami, zorganizowanie szkoleń z zakresu nauki przedsiębiorczości czy warsztatów promujących różne formy pracy.

Na kolejnym wykresie zawarto dane dotyczące **oceny realizowanych w gminie Sulików działań w obszarze przeciwdziałania ubóstwu.**

Wykres 5. Ocena realizowanych w gminie Sulików działań w obszarze przeciwdziałania ubóstwu

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowanych

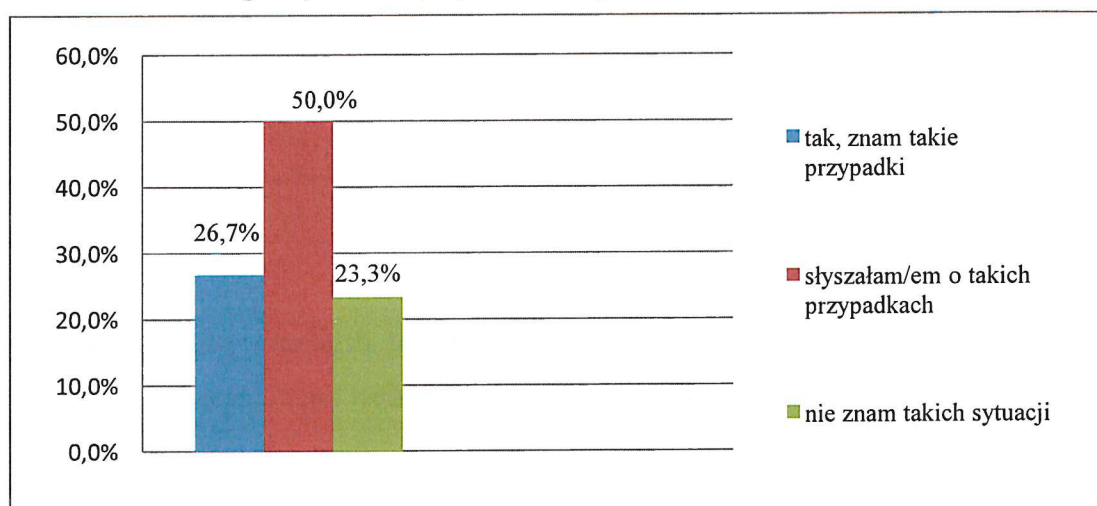
Przeciwdziałanie ubóstwu w gminie Sulików dobrze ocenia 30,0% (N=9) uczestników badania. Tyle samo uważa, że zapobiega się ubóstwu w sposób dostateczny – 30,0% (N=9). Jednak są i respondenci, którzy realizację w gminie działań w omawianym obszarze oceniają niedostatecznie – 13,3% (N=4) lub tacy, którzy nie potrafią ocenić tej kwestii – 26,7% (N=8).

Jakie w Pana/i opinii należałoby podjąć w gminie Sulików działania w celu przeciwdziałania ubóstwu i poprawy sytuacji osób i rodzin, które dotknięte zostały ubóstwem – tak brzmiało kolejne pytanie zawarte w kwestionariuszu ankiety.

Aby przeciwdziałać ubóstwu i przyczynić się do poprawy sytuacji osób i rodzin dotkniętych ubóstwem, zdaniem respondentów, powinno się organizować pomoc materialną.

w postaci żywności, odzieży czy środków czystości. Warto też zainicjować spotkania z psychologiem, w ramach których będzie on pracował z rodziną. Niezbędna w tym przypadku jest też aktywizacja osób bezrobotnych, zorganizowanie pomocy w poszukiwaniu zatrudnienia czy organizacja kursów, szkoleń i warsztatów.

Następnie uczestników badania zapytano o to, **czy znane są mu przypadki przemocy w rodzinie na terenie gminy Sulików, bądź o nich słyszeli?**

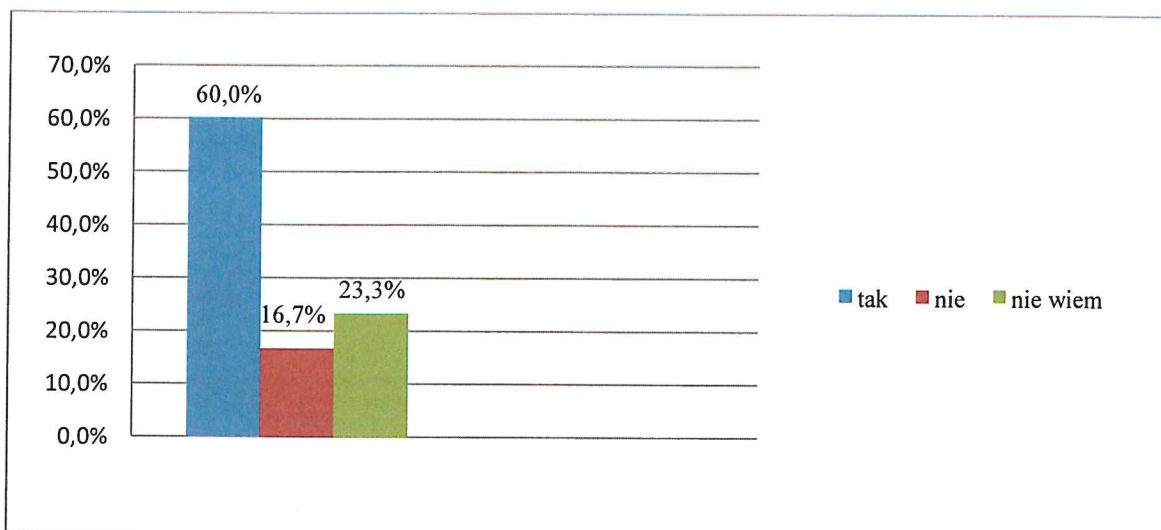
Wykres 6. Przemoc w rodzinie

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowanych

Przemoc w rodzinie może przybierać różne formy. Analiza danych zawartych na powyższym wykresie wskazuje na fakt, że spośród ogółu uczestników badania aż połowa słyszała o takich sytuacjach – 50,0% (N=15). Dodatkowo 26,7% (N=8) respondentów zna takie przypadki. 23,3% (N=7) takich sytuacji nie zna.

Respondentów poproszono też o opinię w kwestii, **czy istnieje ryzyko nasilenia się zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Sulików?** (wykres 7)

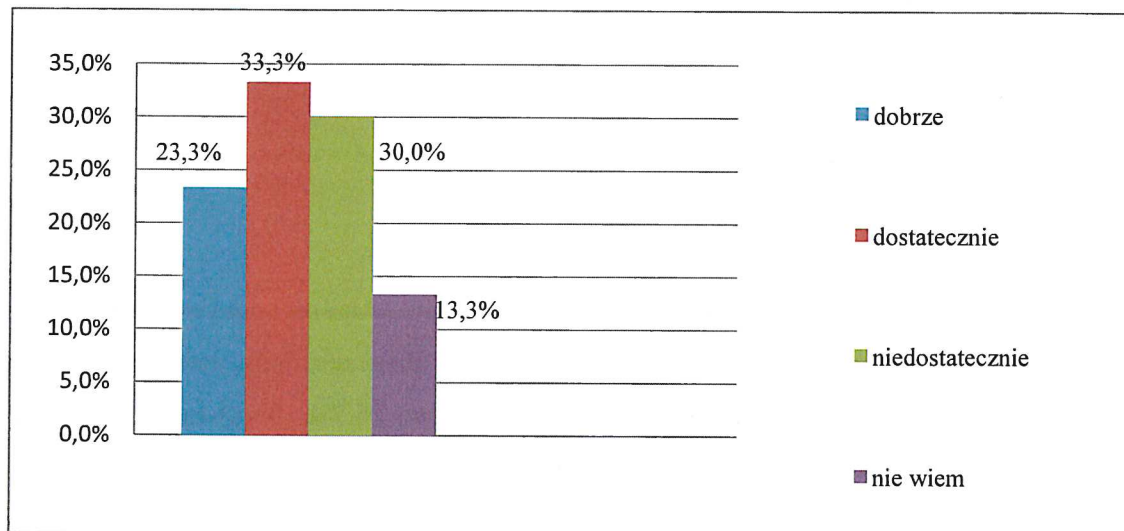
Według 60,0% (N=18) uczestników badania istnieje ryzyko nasilenia się zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Sulików. Spośród ogółu badanych na postawione pytanie nie zna odpowiedzi aż 23,3% (N=7) respondentów. Zdaniem pozostałych 16,7% (N=5) ankietowanych nie ma ryzyka, że zjawisko przemocy w rodzinie na terenie gminy Sulików nasili się.

Wykres 7. Rzyzyko nasilenia się zjawiska przemocy w rodzinie

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowanych

Ankietowanych poproszono ponadto o to, by ocenili działania podejmowane przez gminę Sulików w obszarze organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży.

Wykres 8. Ocena realizowanych w gminie Sulików działań w obszarze organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowanych

W opinii 33,3% (N=10) osób biorących w badaniu realizowane w gminie Sulików działania w obszarze organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży są dostateczne. Blisko 1/3 respondentów uważa jednak, iż działania gminy w powyższym obszarze są po prostu niedostateczne – 30,0% (N=9). Dla 23,3% (N=7) przedstawicieli instytucji realizowane

działania dotyczące organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży są dobre i w pełni zaspokajają potrzeby mieszkańców. Odpowiedzi „nie wiem” udzieliło 13,3% (N=4).

Kolejne pytanie skierowane do grupy badawczej brzmiało: **Jakie w Pana/i opinii należałoby podjąć w gminie Sulików działania w celu poprawy sytuacji dzieci i młodzieży (proszę o podanie maksymalnie dwóch propozycji).**

W celu poprawy sytuacji dzieci i młodzieży w gminie Sulików należałoby zwiększyć ofertę kulturalną, z której każdy młody mieszkaniec gminy mógłby wybrać coś dla siebie. Dobrym rozwiązaniem według opinii publicznej byłoby zwiększenie organizacji imprez integracyjnych, szczególnie tych na świeżym powietrzu oraz o charakterze pozalekcyjnym. Zdaniem respondentów konieczne jest ponadto zwiększenie dostępności do specjalistów z zakresu rozwiązywania problemów społecznych. Uczestnicy badania wskazują także na fakt, że ciekawym działaniem byłaby również organizacja półkolonii dla młodzieży.

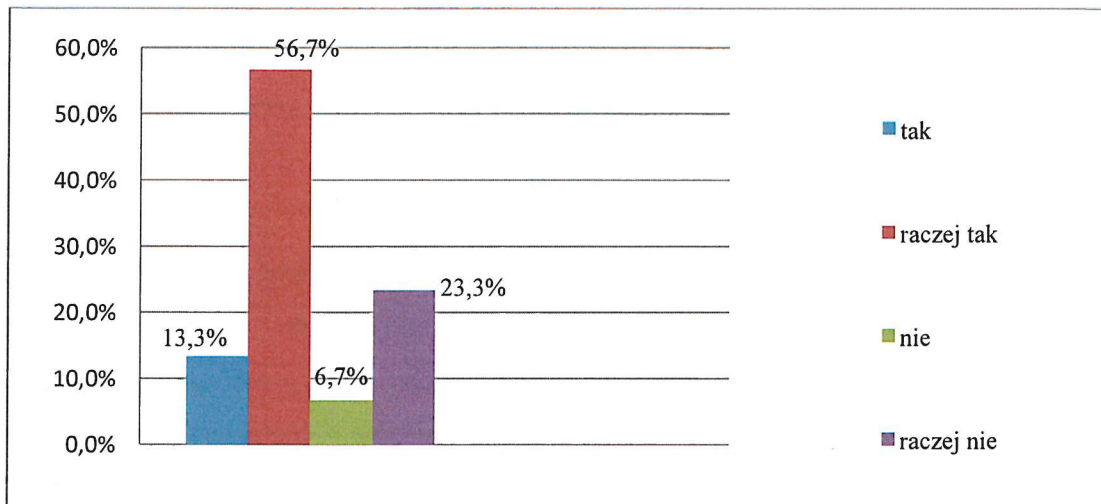
Jednym z pytań zawartych w ankiecie było pytanie: **Jakie problemy najczęściej dotyczą osoby starsze w gminie Sulików? (proszę o podanie maksymalnie dwóch propozycji).**

Z badania wynika, że osobom starszym doskwiera samotność. Brakuje im też opieki, przede wszystkim ze strony osób bliskich. Nie mają oni również możliwości spędzania czasu w grupie społecznej, szczególnie teraz, czyli w dobie epidemii związanej z Covid-19. Ich bolączką nierzadko są choroby uniemożliwiające normalne funkcjonowanie w społeczeństwie. Dość istotnym problemem, z którym borykają się seniorzy zamieszkujący gminę Sulików są ograniczenia przemieszczania się ze względu na brak środków komunikacji publicznej.

W ramach badania respondentów zapytano również **czy w działaniach realizowanych na terenie gminy Sulików uwzględnia się potrzeby osób starszych?**

Uwzględnianie potrzeb osób starszych jest bardzo istotne, stanowią bowiem oni wciąż ważną i liczną grupę społeczną. Zdaniem 23,3% (N=7) respondentów działania realizowane w gminie Sulików raczej nie uwzględniają potrzeb osób starszych. Fakt ten potwierdza kolejne 6,7% (N=2) ankietowanych udzielając odpowiedzi „nie”. W opinii 56,7% (N=17) uczestników badania działania, które realizuje się w gminie z uwzględnieniem osób starszych

raczej biorą pod uwagę ich potrzeby, natomiast według pozostałych 13,3% (N=4) ankietowanych – uwzględniają potrzeby seniorów.

Wykres 9. Ocena realizowanych w gminie Sulików działań uwzględniających potrzeby osób starszych
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowanych

Następnie uczestników badania zapytano o **działania, jakie należałoby podjąć w gminie Sulików w celu poprawy sytuacji osób starszych.**

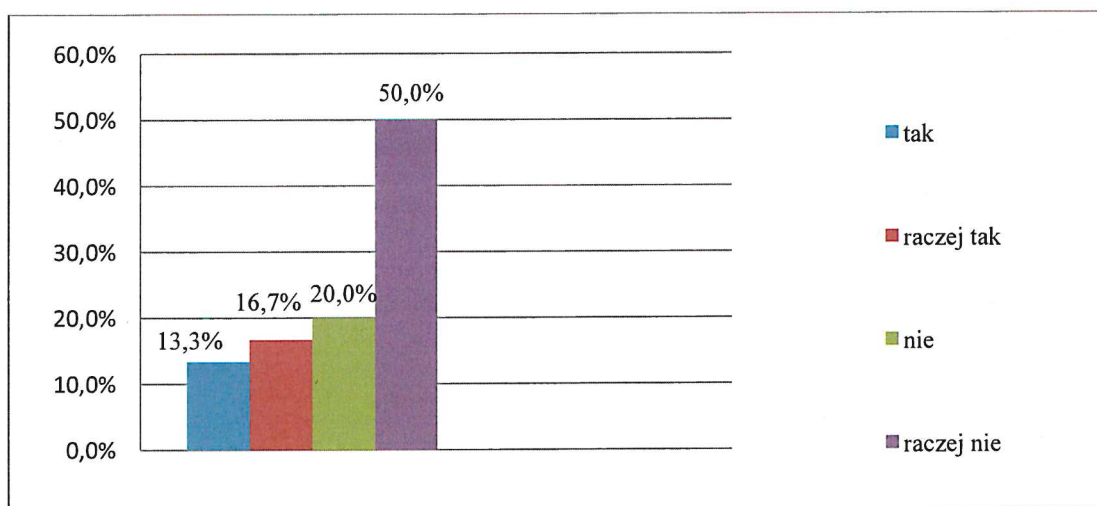
Zdaniem ankietowanych, żeby poprawić sytuację osób starszych w gminie Sulików należałoby w większym stopniu zaangażować społeczność lokalną tak, by wspomagali się sąsiedzko. Warto też zainteresować się osobami samotnymi, zaś zainteresowanie to, zdaniem respondentów, powinno zainicjowane być przez władze gminy. Sytuację osób starszych w gminie Sulików poprawi ponadto ich aktywizacja i zorganizowanie im czasu wolnego.

W ramach badania respondenci musieli też odpowiedzieć na następujące pytanie: **Jakie problemy najczęściej dotyczą osoby niepełnosprawne w gminie Sulików?**

Według uczestników badania w gminie Sulików należy pochylić się w kierunku osób niepełnosprawnych. Badanie dowodzi bowiem, że na obszarze swojego miejsca zamieszkania mają oni w szczególności problem barier architektonicznych. Zdecydowanie brakuje infrastruktury przystosowanej właśnie dla tej grupy społecznej, przede wszystkim w budynkach użyteczności publicznej. Istotnym problemem dotyczącym osoby niepełnosprawne w gminie Sulików jest problem z transportem publicznym. Brak

komunikacji zdecydowanie ogranicza funkcjonowanie osób niepełnosprawnych w gminie Sulików. Osobom niepełnosprawnym, zdaniem ankietowanych, doskwiera ponadto samotność, brakuje im opieki i w znacznym stopniu są oni narażeni na wykluczenie społeczne.

Osoby biorące udział w badaniu mogły też wyrazić swoją opinię odnośnie działań realizowanych na terenie gminy Sulików uwzględniających potrzeby osób niepełnosprawnych. W związku z czym zapytano ich: **Czy w działaniach realizowanych na terenie gminy Sulików uwzględnia się potrzeby osób niepełnosprawnych?**

Wykres 10. Ocena realizowanych w gminie Sulików działań uwzględniających potrzeby osób niepełnosprawnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowanych

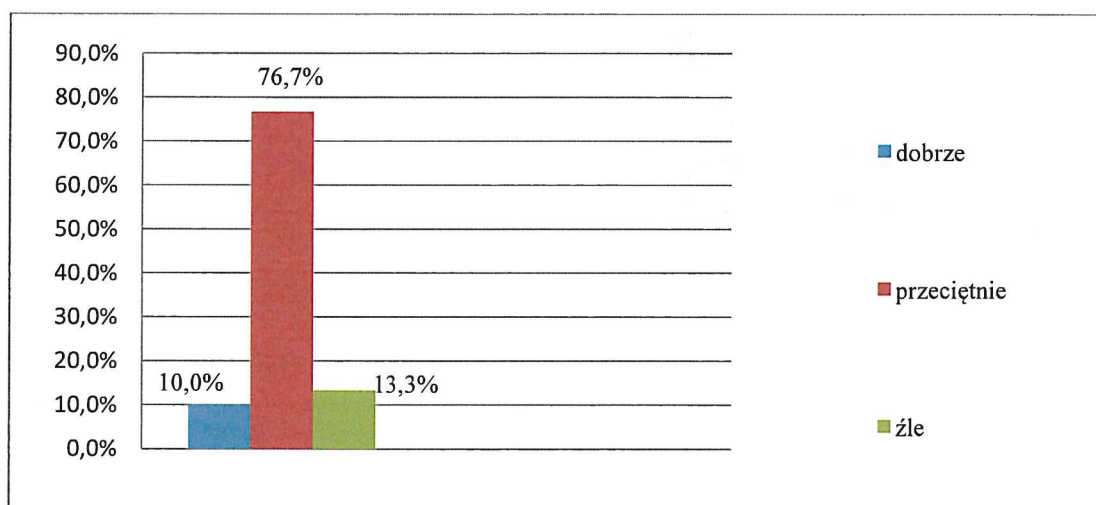
Spośród ogółu badanych realizowane w gminie Sulików działania uwzględniające potrzeby osób niepełnosprawnych pozytywnie ocenia 30,0% (N=9) ankietowanych („tak” - 13,3% i „raczej tak” - 16,7%). Pozostałych 70,0% respondentów uważa, że działania gminy Sulików realizowane na jej terenie nie uwzględniają potrzeb osób niepełnosprawnych („nie” - 20,0% i „raczej nie” - 50,0%).

Aby poprawić sytuację osób niepełnosprawnych i ich rodzin w gminie Sulików, w opinii publicznej, potrzebne jest przede wszystkim dostosowanie wejść do potrzeb osób niepełnosprawnych w instytucjach funkcjonujących na terenie gminy, stworzenie miejsc pracy w warunkach chronionych oraz zorganizowanie dodatkowych środków transportu dla osób niepełnosprawnych.

W ramach badania poruszono też kwestię wykluczenia społecznego. Przedstawiciele instytucji zapytano więc o to, **jakie należałoby podjąć w gminie Sulików działania w celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu osób, rodzin i grup mieszkańców?**

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób, rodzin i grup mieszkańców stanowi niezwykle istotną kwestię. W opinii respondentów, warto byłoby zwiększyć motywację bezrobotnych mieszkańców do podjęcia pracy, zaktywizować ich. Uczestnicy badania wskazują też na konieczność realizowania w gminie programów na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych ubóstwem.

Na kolejnym etapie przeprowadzanego badania, respondenci mogli **ocenić warunki życia w gminie Sulików.**

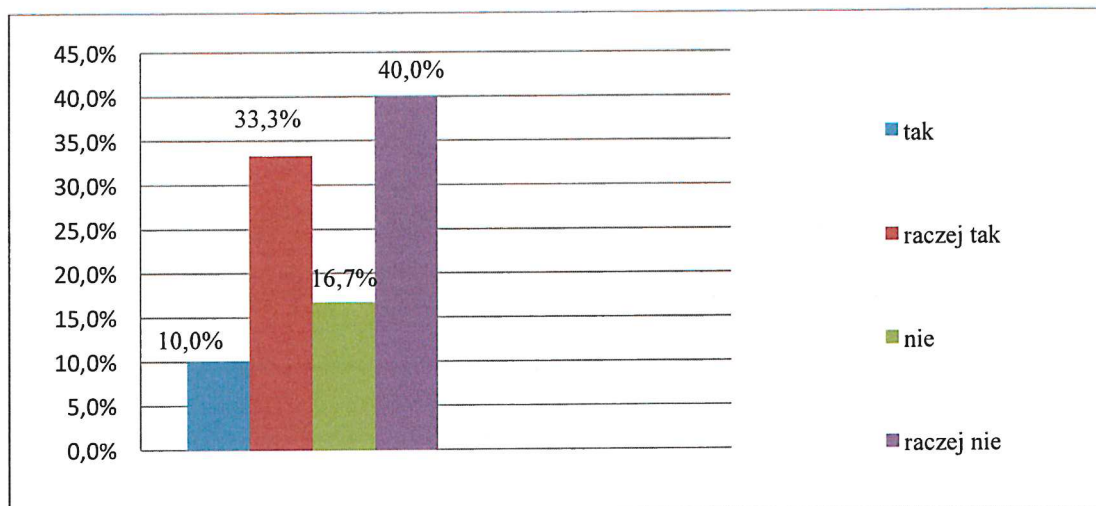
Wykres 11. Ocena warunków życia w gminie Sulików

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowanych

Wyniki badań wskazują na fakt, że warunki życia w gminie Sulików najczęściej ocenia się przeciętnie – 76,7% (N=23). Spośród ogółu badanych dobrze kwestię tą ocenia 10,0% (N=3) a pozostałe 13,3% (N=4) respondentów jest zdania, że warunki życia w gminie Sulików są złe.

Uczestników badania poproszono o dokonanie oceny warunków życia mieszkańców gminy Sulików w aspekcie ostatnich pięciu lat w związku z czym zapytano ich, **czy w ciągu**

ostatnich pięciu lat sytuacja dotycząca warunków życia mieszkańców gminy Sulików poprawiła się?

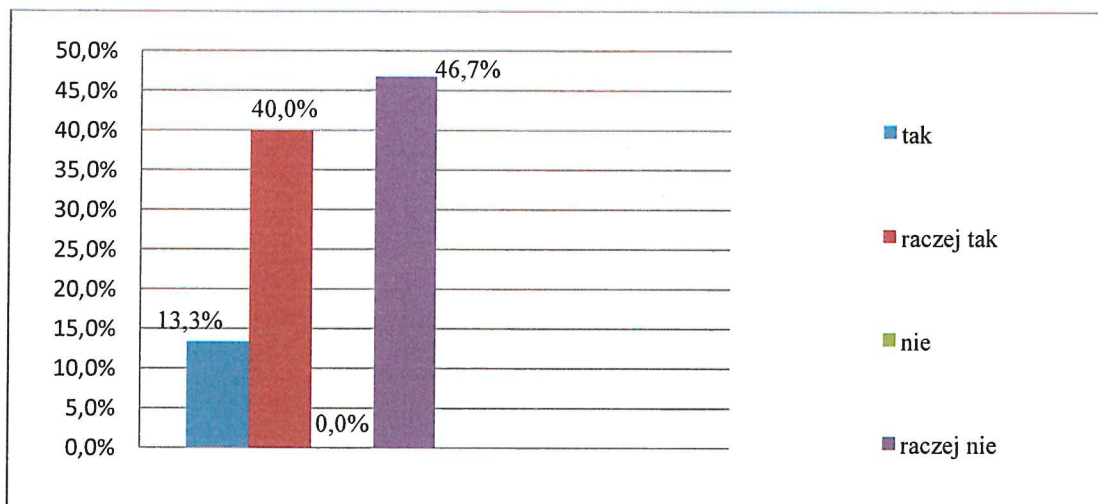
Wykres 12. Warunki życia mieszkańców gminy Sulików w ostatnich pięciu latach

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowanych

Badanie dowiodło, że w ocenie 16,7% (N=5) ankietowanych w ciągu ostatnich pięciu lat sytuacja dotycząca warunków życia mieszkańców gminy Sulików nie poprawiła się, a według 40,0% (N=12) raczej się nie poprawiła. Zdania odmiennego jest pozostałych 43,3% badanych („tak” 10,0% i „raczej tak” - 33,3%). Ta grupa badanych uznała, że obecnie lepiej się żyje mieszkańcom Sulikowa aniżeli 5 lat temu.

Ostatnie pytanie zawarte w ankiecie z kolei brzmiało: **Czy w Pana/i ocenie w ciągu kolejnych pięciu lat sytuacja dotycząca warunków życia mieszkańców gminy Sulików polepszy się?** (wykres 13).

Według 53,3% (N=16) respondentów w ciągu kolejnych pięciu lat sytuacja dotycząca warunków życia mieszkańców gminy Sulików polepszy się („tak” - 13,3% i „raczej tak” - 40,0%). Spośród ogółu badanych 46,7% (N=14) respondentów podchodzi do oceny sceptycznie, twierdząc że warunki życia mieszkańców gminy w ciągu najbliższych pięciu lat nie polepszą się.

Wykres 13. Warunki życia mieszkańców gminy Sulików w przyszłości

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowanych

W badaniu udział wzięło łącznie 30 osób, z czego 28 kobiet, co stanowi 93,3% oraz 2 mężczyzn – 6,7%. Największą grupę osób stanowili respondenci w wieku 31-40 lat – 46,7% (N=14). Mniejszą grupę stanowili badani w wieku 41-50 lat – 23,3% (N=7). Trzecią co do wielkości grupą byli ankietowani powyżej 50 roku życia – 20,0% (N=6). Najmniej było respondentów w wieku 18-30 lat – 10,0% (N=3).

Zdiagnozowanie występujących na terenie Gminy Sulików problemów było możliwe również dzięki przeprowadzonemu jesienią 2020 roku badaniu wśród mieszkańców, w oparciu o które opracowano dokument, jakim jest Diagnoza Problemów Społecznych Gminy Sulików.

W Diagnozie zawarto raport zamieszczony poniżej.

Raport:

Młodzież gminy Sulików a alkohol

- Problem alkoholowy wśród dzieci i młodzieży na terenie gminy istnieje, jednak na tym etapie nie przybiera drastycznie dużych rozmiarów. 9,2% uczniów klas VI-VIII spożywało alkohol. Były to raczej jednorazowe sytuacje bądź picie od czasu do czasu.

- ✚ Wiek inicjacji alkoholowej młodych mieszkańców gminy Sulików określa się na 12-13 lat.
- ✚ Na spożywanie alkoholu uczniowie nie mają przyzwolenia rodziców.
- ✚ Społeczność uczniowska objęta badaniem ma na co dzień styczność z alkoholem, gdyż jest on obecny w ich środowisku domowym – 50,4% respondentów przyznała, że ich rodzice piją alkohol oraz 16,3%, że alkohol spożywany jest przez rodzeństwo.
- ✚ W opinii 10,8% uczniów spożywanie alkoholu nie jest szkodliwe.
- ✚ Wśród uczniów objętych badaniem są tacy, którzy przyznają, iż ich poziom wiedzy w zakresie skutków picia alkoholu jest niewystarczający - 11,6%.
- ✚ 85,3% młodzieży szkolnej nie zna instytucji działających na terenie gminy niosących pomoc osobom uzależnionym od alkoholu.

Młodzież gminy Sulików a narkotyki i inne substancje psychoaktywne

- ✚ Wyniki badań wskazują na fakt, że wśród badanej młodzieży pobierającej naukę w szkołach podstawowych w gminie Sulików nie występują problemy z narkomanią. Należy tu jednak zachować czujność, ponieważ czas pomiędzy zakończeniem edukacji na etapie szkoły podstawowej, a rozpoczęciem w szkole średniej może być okresem inicjacji narkotykowej. Wiek dojrzewania jest nierzadko czasem testowania rzeczywistości.
- ✚ Zdaniem 9,3% uczniów szkół podstawowych na terenie gminy nie jest trudno zdobyć narkotyki i inne substancje psychoaktywne.
- ✚ Co siódmy uczestnik badania jest przekonany o nieszkodliwości narkotyków i innych substancji psychoaktywnych.
- ✚ 84,5% młodzieży szkolnej twierdzi, że nie zna instytucji działających na terenie gminy niosących pomoc osobom uzależnionym od narkotyków i innych substancji psychoaktywnych.

*Dorośli mieszkańcy gminy Sulików a alkohol, narkotyki i inne
substancje psychoaktywne*

- ✚ Zdaniem dorosłych uczestników badania na terenie gminy Sulików występują problemy z alkoholem. W opinii 80,0% ankietowanych problem ten dotyka zbyt dużej części lokalnej społeczności i zdecydowanie jest widoczny – 70,0%.
- ✚ Problem alkoholizmu dotyka w szczególności tych, którzy mają problemy życiowe – tak twierdzi 71,0% badanych lub tych, którzy pochodzą z rodzin alkoholowych – 60,0%.
- ✚ Według opinii publicznej występowanie problemów z alkoholem dostrzega się przede wszystkim u osób młodych, a więc w wieku 18-30 lat – 30,0%. Prawie połowa ankietowanych uznała, że problemy, o których mowa dotyczą osób niepełnoletnich, czyli do 18 roku życia – 48,0%.
- ✚ W opinii 28,0% uczestników badania z alkoholizmem mieszkańców gmina Sulików radzi sobie średnio, natomiast zdaniem 46,0% ankietowanych, że nie radzi sobie w ogóle.
- ✚ Styczność z alkoholem miało 94,0% ogółu badanych mieszkańców lokalnej społeczności. Nie uważają oni jednak, że jego konsumpcja jest szkodliwa dla ich zdrowia – 70,0%.
- ✚ Dla badanych mieszkańców gminy Sulików alkohol ma zdecydowanie mniejszą szkodliwość aniżeli narkotyki. Zdaniem 29,0% uczestników badania wiedza w zakresie spożywania alkoholu i jego skutków nie jest wystarczająca.
- ✚ Alkohol w gminie Sulików spożywany jest dość często. Spożycie „kilka razy w miesiącu” deklaruje połowa uczestników badania – 51,0%, „przynajmniej raz w tygodniu” – 17,0%, „prawie codziennie” – 12,0%.
- ✚ Najpopularniejszym trunkiem alkoholowym jest piwo – 57,0%. Następnie respondenci wymieniają napoje wysokoprocentowe – 21,0%.
- ✚ Powodów spożywania alkoholu przez mieszkańców gminy jest wiele, przy czym najczęstszymi są: chęć dobrej zabawy, problemy czy samotność.
- ✚ Za najczęstszą konsekwencję konsumpcji alkoholu uznano problemy finansowe – 20,0% oraz zaniedbywanie obowiązków domowych – 18,0%.

- ✚ W opinii sprzedawców napojów alkoholowych zauważa się tendencję wzrostową jeśli chodzi o spożycie alkoholu w gminie Sulików. Zdarza się, że mieszkańcy gminy Sulików kierują pojazdami po wcześniejszym spożyciu alkoholu. Ponadto podejmowane są próby zakupu alkoholu przez osoby nietrzeźwe, jak i niepełnoletnie, jednak zgodnie z deklaracją sprzedawców w obu sytuacjach alkohol nie jest sprzedawany.
- ✚ Na terenie gminy Sulików występuje również problem z narkomanią. Według 48,0% respondentów problem ten dotyka zbyt wielu ludzi, w szczególności młodych – tak twierdzi 71,0% badanych, tych z problemami życiowymi – 66,0% badanych oraz mężczyzn – 58,0%.
- ✚ W opinii ankietowanych 18-30 lat stanowi newralgiczny wiek, w którym mieszkańcy najczęściej mają problemy z narkotykami – 40,0%.
- ✚ Do zażywania narkotyków czy innych substancji psychoaktywnych przyznało się 14,0% badanych mieszkańców Sulikowa, co nie oznacza, że są przez nich systematycznie zażywane.
- ✚ Według 32,0% respondentów gmina nie radzi sobie z problemem narkomanii.
- ✚ Spośród tych uczestników badania, którzy zadeklarowali fakt zażywania narkotyków 6,0% zdaje sobie sprawę z tego, iż ich obecne branie stanowi szkodę dla zdrowia.
- ✚ W opinii 80,0% ankietowanych poziom ich wiedzy na temat zażywania narkotyków i innych substancji psychoaktywnych oraz skutków nie jest zbyt wysoki.
- ✚ Za najczęstsze powody sięgnięcia po narkotyki i inne środki psychoaktywne ankietowani podają chęć spróbowania czegoś nowego – 34,0% oraz ciekawość – 21,0%.

Mieszkańcy gminy Sulików a przemoc

- ✚ W opinii 77,0% uczestników badania na terenie gminy Sulików występuje zjawisko przemocy domowej, co stanowi istotny problem.
- ✚ Zdaniem 49,0% ankietowanych najczęstszą formą przemocy jest naruszenie nietykalności fizycznej, natomiast według 31,0% - naruszenie godności osobistej.

- ✚ W ujęciu 90,0% respondentów ofiarami przemocy domowej w gminie Sulików są przede wszystkim kobiety. Co drugi ankietowany twierdzi, że to dzieci najczęściej padają ofiarami przemocy.
- ✚ Według 89,0% uczestników badania sprawcami przemocy w gminie Sulików najczęściej okazują się mężczyźni.
- ✚ ¾ uczestników badania jest przekonanych o tym, że agresja w stosunku do członków rodziny w gminie Sulików wynika głównie z alkoholizmu członków rodziny.
- ✚ Ofiara przemocy w gminie Sulików w pierwszej kolejności może liczyć na pomoc ze strony Sądu – 42,0% oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej – 38,0%.
- ✚ W opinii uczestników badania skutecznym działaniem wobec osób doznających przemocy domowej byłoby zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego – 72,0% czy większa świadomość społeczeństwa – 64,0%.
- ✚ Przemoc stosowana jest również wśród uczniów objętych badaniem – doświadczyło jej 43,4% młodych mieszkańców Sulikowa. Obecna jest w szkole – 32,5%, w domu – 18,6% oraz w sieci – 15,4%.
- ✚ Najczęstszą formę przemocy wśród uczniów szkół podstawowych gminy Sulików stanowi obgadywanie – 76,0%, popychanie/szarpanie – 53,5% oraz bicie – 40,3% czy hejtowanie – 28,0%.
- ✚ Co czwarty uczeń uważa, że rozwiązanie konfliktu możliwe jest tylko i wyłącznie dzięki użyciu siły – 26,3%.

Dorośli mieszkańcy gminy Sulików a inne obszary diagnozy

- ✚ Dla przyjemności z Internetu nie korzysta jedynie 6,0% dorosłych mieszkańców Sulikowa.
- ✚ Internet służy ankietowanym głównie do wyszukiwania informacji – 85,0%, kontaktowania się ze znajomymi – 84,0% czy do robienia zakupów – 70,0%.
- ✚ Respondenci deklarują, że z powodu braku dostępu do sieci zdarzało im się odczuwać dyskomfort – 73,0%.
- ✚ Problem ubóstwa w gminie Sulików dostrzega 40,0% społeczeństwa, przy czym w ich opinii skala problemu nie jest duża. Zagrożeni ubóstwem są w szczególności osoby

starsze oraz samotne – 82,0% i niepełnosprawne – 70,0%. Zdaniem 74,0% społeczności lokalnej ubóstwo się dziedziczy.

- ✚ Zdaniem 41,0% badanych znalezienie nowej pracy w gminie Sulików nie należy do łatwych zadań. Połowa ankietowanych uznała, że na terenie gminy nie ma żadnych form wsparcia dla osób bezrobotnych – 53,0%.
- ✚ Według 70,0% mieszkańców Sulikowa objętych badaniem osoby starsze mogą mieć wpływ na życie lokalnej społeczności. Jednak seniorów należy wspierać szczególnie w aspekcie doradztwa i załatwiania spraw urzędowych – 84,0%, czy usług opiekuńczo-pielęgnacyjnych – 71,0%.

Młodzież gminy Sulików a inne obszary diagnozy

- ✚ Wśród uczniów szkół podstawowych palenie papierosów nie cieszy się dużą popularnością. Pali 6,2% uczniów objętych badaniem. Jednak wśród tych, co zadeklarowali fakt palenia są uczniowie, którzy po papierosy sięgnęli nie mając nawet 10 lat. W większości deklarują oni sporadyczne palenie lub przy specjalnej okazji.
- ✚ Społeczność szkolna pali papierosy w szczególności dla zabawy, nie rzuca palenia, bo palić lubi.
- ✚ Uczniowie potwierdzają, iż każdego dnia namawiani są przez kolegów i koleżanki do tego, by spróbowali zapalić papierosa – 48,0%.
- ✚ Z papierosów elektronicznych korzysta 8,5% społeczności uczniowskiej.
- ✚ W opinii 38,8% ankietowanych są one bezpieczniejsze od tradycyjnych papierosów.
- ✚ Zdaniem 48,1% e-papierosy też uzależniają, jednak w mniejszym stopniu niż tradycyjne papierosy.
- ✚ Wyniki przedstawionych badań mogą świadczyć o fonoholizmie społeczności uczniowskiej. Fakt korzystania z telefonu jako najczęstszego narzędzia do przeglądania Internetu deklaruje ponad $\frac{3}{4}$ uczniów – 76,7%.
- ✚ Dnia bez surfowania po Internecie nie wyobraża sobie 30,2% ankietowanych.
- ✚ Co trzeci uczestnik badania dzień rozpoczyna rozeznaniem w świecie wirtualnym.
- ✚ Uczestnicy badania wolą spotykać się ze znajomymi w świecie realnym niż spędzać czas przed komputerem lub rozmawiać z nimi na czacie – 90,7%, co może być spowodowane obecną sytuacją epidemiologiczną i tęsknotą za życiem poza siecią.

- ✚ 65,1% badanych spędza w sieci średnio 2-3 godziny dziennie.
- ✚ Internet częściej służy uczniom do rozrywki niż do nauki.
- ✚ Rodzice nieszczególnie interesują się czasem wolnym spędzanym przez uczniów w Internecie. Mniej niż połowa badanych (46,5%) nadzoruje czas spędzany przez dziecko w sieci.
- ✚ Czas wolny sulikowska młodzież spędza w szczególności na korzystaniu z Internetu – 86,8%. Znacznie rzadziej czytają oni książki, uprawiają sport czy pielęgnują swoje hobby.

Warto nadmienić, że diagnoza problemów społecznych służy identyfikacji:

- problemów „ukrytych”,
- przyczyn i skutków problemów,
- skali i zakresu problemów oraz grup społecznych, których problemy dotyczą,
- problemów społecznych w danym układzie geograficznym bądź administracyjnym (np. wieś-miasto czy gmina-powiat),
- działań i zasobów mogących służyć rozwiązywaniu problemów i/lub łagodzeniu ich skutków,
- wskaźników monitorowania problemów i skuteczności działań służących ich rozwiązaniu.¹⁸

4. Analiza SWOT

Analiza SWOT to jedna z najczęściej stosowanych oraz najprostszych technik analitycznych. Skrót SWOT pochodzi od czterech angielskich słów: Strengths (silne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse), Threats (zagrożenia).

Powyższe pojęcia rozumieć należy następująco:

- ✓ SZANSE – zewnętrzne zjawiska i tendencje, które mają miejsce w otoczeniu, a odpowiednio wykorzystane będą impulsem rozwoju oraz osłabią występujące niekorzystne zjawiska.

¹⁸ Schimanek T., Diagnozowanie problemów społecznych. Warszawa 2015.

- ✓ ZAGROŻENIA – wszystkie zewnętrzne zjawiska uznawane jako bariery dla rozwoju Miasta/Wsi, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Istnienie zagrożeń musi być przy planowaniu podejmowanych działań.
- ✓ MOCNE STRONY – zalety wynikające z uwarunkowań wewnętrznych Gminy, które w sposób pozytywny wyróżniają je spośród innych. Mocne strony mogą być zarówno obiektywnie dane przez naturę, jak i być zasługą lokalnej społeczności.
- ✓ SŁABE STRONY – stanowią konsekwencję ograniczeń zasobów i niedostatecznego ukształtowania uwarunkowań wewnętrznych. Mogą one dotyczyć całej Gminy, jak i jego części.

Podkreślić należy, że właściwa diagnoza poszczególnych okoliczności umożliwi osiągnięcie celów, którym służy analiza SWOT. Celami tym są:

- unikanie zagrożeń,
- wykorzystywanie szans,
- wzmacnianie słabych stron,
- opieranie się na mocnych stronach.

Poniżej przedstawiona została tabela analizy SWOT z zaprezentowanymi mocnymi i słabymi stronami Gminy Sulików, jak i szansami oraz zagrożeniami.

Tabela 28. SWOT

SZANSE	MOCNE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ▪ realizacja programów profilaktycznych, ▪ wzrost jakości usług w zakresie pomocy społecznej świadczonych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, ▪ efekty realizowanych w skali krajowej, wojewódzkiej i powiatowej programów dotyczących polityki społecznej oraz koordynacja tychże działań, ▪ możliwość pozyskiwania środków finansowych z UE, ▪ bliskość miejsc pracy za granicą kraju, możliwość podjęcia pracy za granicą bez konieczności zmiany miejsca zamieszkania. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ funkcjonowanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, który umożliwia osobom i rodzinom pokonywanie trudnych sytuacji życiowych, wsparcie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia podstawowych potrzeb, ▪ odpowiednio zorganizowany system pomocy społecznej oraz wykwalifikowana kadra świadcząca usługi społeczne (asystentura i wsparcie rodzin), ▪ wykwalifikowana kadra pracowników GOPS, ▪ bogata oferta kulturalna, ▪ sieć świetlic wiejskich, ▪ spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej z tytułu bezrobocia bądź ubóstwa, ▪ wspieranie osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków, ▪ możliwość współpracy z PUP,

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dostępność do leczenia odwykowego,
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ rosnąca liczba osób w wieku poprodukcyjnym, ▪ występowanie barier architektonicznych, które utrudniają osobom niepełnosprawnym dostęp do podstawowych dóbr i usług, ▪ występowanie zjawiska osamotnienia wśród osób starszych, ▪ występujące uzależnienia od alkoholu i narkotyków, ▪ słabo rozwinięta sieć organizacji pozarządowych, ▪ brak lokali socjalnych, ▪ brak lokalnych miejsc pracy, ▪ nielegalne zatrudnienie, ▪ funkcjonująca wyuczona bezradność i uzależnienie od pomocy, ▪ brak miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami, ▪ małe wsparcie dla osób samotnych, ▪ brak wolontariatu adresowanego do osób starszych i niepełnosprawnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ starzenie się społeczeństwa, ▪ bierność osób objętych pomocą społeczną oraz nasilanie się postaw roszczeniowych, ▪ zagrożenie wykluczeniem społecznym osób niepełnosprawnych w sytuacji braku objęcia ich działaniami aktywizacyjnymi, ▪ ubożenie rodzin powodowane m.in. niskimi zarobkami, ▪ brak opieki dla dzieci poniżej 3-go roku życia (brak żłobka), ▪ dziedziczenie bezradności społecznej.

Źródło: opracowanie własne

Wyniki analizy SWOT przedstawione w sposób tabelaryczny, bazują na wypowiedziach ekspertów, którzy wzięli udział w konsultacjach społecznych, a także na wypowiedziach przedstawicieli instytucji zlokalizowanych na terenie gminy Sulików, którzy wzięli udział w badaniu, jak również na opiniach innych mieszkańców Gminy Sulików, w oparciu o sporządzoną wcześniej Diagnozę Problemów Społecznych.

5. Misja społeczna Gminy Sulików i wizja rozwiązywania problemów społecznych

Wizja rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Sulików została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej, jak również identyfikację obszarów problemowych.

Skorelowana została z wizją Gminy Sulików, która zapewnia warunki wszechstronnego rozwoju, w szczególności godnego życia:

**„Gmina Sulików atrakcyjna gospodarczo i turystycznie, dbająca o tradycję,
z otwartością na współpracę”¹⁹**

W tym kontekście WIZJA społecznej sfery rozwoju gminy, w zakresie rozwiązywania problemów społecznych jest sformułowana następująco:

Wizja rozwiązywania problemów społecznych

Sulików jest miejscem dynamicznie rozwijającym się, nowoczesnie zarządzanym, przyjaznym rodzinie, zapewniającym wszechstronny rozwój, z dostępnością do wysokiej jakości usług społecznych oraz warunkami sprzyjającymi podnoszeniu poziomu lokalnego kapitału społecznego.

W ten sposób sformułowana wizja daje możliwość zdefiniowania misji, w której za największe wyzwanie uznaje się wspomaganie potrzebujących i zagrożonych wykluczeniem społecznym mieszkańców Sulikowa.

Misja Gminy Sulików określona w Strategii Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025 brzmi: „Gmina Sulików tworzy korzystne warunki rozwoju gospodarczego i podejmuje działania na rzecz podniesienia jakości życia, zapewnia poczucie stabilizacji i integrację mieszkańców. Czyni to poprzez racjonalne wykorzystanie zasobów środowiskowych, kulturowych i społecznych.”²⁰

MISJĄ proponowanej Strategii jest:

Misja społeczna Gminy Sulików

Gmina Sulików – silna i zintegrowana społecznie gmina, skutecznie przeciwdziałająca zjawiskom negatywnie wpływającym na bezpieczeństwo socjalne mieszkańców. Gmina wspierająca osoby i rodziny w rozwiązywaniu problemów społecznych w celu zapewnienia wysokiej jakości życia lokalnej społeczności.

¹⁹ Strategia Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025.

²⁰ Strategia Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025.

Proponowana misja zakłada stworzenie wielopłaszczyznowego oraz zintegrowanego systemu wsparcia zachęcającego do wprowadzania nowych rozwiązań, które wspomagają rozwój szeroko rozumianej pracy socjalnej, a także aktywizacji środowiska lokalnego.

Za kluczowy cel strategii rozwiązywania problemów społecznych uznaje się doprowadzenie do rozwiązania albo chociażby do złagodzenia istotnych w lokalnej perspektywie problemów społecznych. Dla realizacji tego celu konieczne było więc przeprowadzenie w pierwszej kolejności diagnozy, a następnie wytyczenie planów przyszłych działań.

Określenie misji gminy o społecznym charakterze sprzyja temu, iż cele i zadania zawarte w strategii zostaną ukierunkowane na jej realizację, co w rezultacie przełoży się na skoncentrowanie działań zarówno społeczności lokalnej, jak i instytucji publicznych czy organizacji pozarządowych na poprawienie jakości życia mieszkańców. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Sulików na lata 2021-2025 przyjęła misję społeczną jako wytyczną swoich działań.

Realizacji misji społecznej Gminy Sulików podporządkowane zostaną cele i zadania, które wytyczono w niniejszym dokumencie. Wykonanie zadań zminimalizuje negatywne zjawiska występujące na obszarze gminy, przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców, wesprze rozwój społeczny i pomoże rozwiązać kluczowe problemy społeczne.

6. Cele strategiczne i operacyjne

W celu realizacji misji społecznej Gminy Sulików, opierając się o przeprowadzoną diagnozę sytuacji społecznej w Gminie, badania ankietowe oraz konsultacje społeczne, wyodrębniono pięć celów strategicznych, jakie przewidziano do wykonania w latach 2021-2025.

Cele strategiczne:

1. Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców Gminy Sulików.
2. Wielokierunkowe wsparcie rodzin w celu prawidłowej realizacji ich funkcji.
3. Zbudowanie spójnego systemu wsparcia osób niepełnosprawnych i starszych.
4. Profilaktyka uzależnień oraz promocja zdrowego stylu życia.
5. Rozwój działań wspomagających rozwiązywanie problemów społecznych.

Cele strategiczne wskazują pięć głównych kierunków działań w aspekcie rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Sulików. Aby móc je realizować określono cele operacyjne, które konkretyzują cele strategiczne oraz zadania w sferze społecznej. Cele strategiczne, operacyjne, a także zadania tworzą hierarchiczny układ działań przyczyniających się do realizacji przyjętej w dokumencie misji społecznej (tabela 29).

Tabela 29. Cele strategiczne, operacyjne oraz zadania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Sulików na lata 2021-2025

<i>Cele strategiczne</i>	<i>Cele operacyjne</i>	<i>Zadania</i>
1. Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców Gminy Sulików.	1.1. Aktywizacja zawodowa osób pracujących o niskim wykształceniu oraz kwalifikacjach zawodowych zainteresowanych podnoszeniem kwalifikacji zawodowych.	1.1.1. Wsparcie informacyjno-edukacyjne osób chcących podnieść kwalifikacje zawodowe. 1.1.2. Kursy i szkolenia dla osób pracujących o niskim wykształceniu i kwalifikacjach zawodowych.
2. Wielokierunkowe wsparcie rodzin w celu prawidłowej realizacji ich funkcji.	2.1. Wsparcie rodzin posiadających niskie kompetencje rodzicielskie i społeczne.	2.1.1. Wsparcie asystenta rodziny. 2.1.2. Warsztaty kompetencji rodzicielskich. 2.1.3. Specjalistyczne wsparcie rodzin wykazujących trudności w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej.
	2.2. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie.	2.2.1. Zwiększenie skuteczności działań w zakresie przeciwdziałania przemocy. 2.2.2. Zapewnienie ochrony i możliwości udzielenia wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym przemocą. 2.2.3. Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności osób realizujących zadania związane z przemocą w rodzinie oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu. 2.2.4. Oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie.
3. Zbudowanie spójnego systemu wsparcia osób niepełnosprawnych i starszych.	3.1. Rozwój usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych, starszych i ich wsparcie w środowisku lokalnym.	3.1.1. Rozwój i profesjonalizacja usług opiekuńczych na terenie Gminy Sulików. 3.1.2. Opieka wytchnieniowa. 3.1.3. System usług sąsiedzkich.
	4.1. Działania edukacyjne i profilaktyczne w zakresie	4.1.1. Rozwój działań profilaktycznych w Gminie Sulików.

4. Profilaktyka uzależnień oraz promocja zdrowego stylu życia.	uzależnień i zdrowego stylu życia.	4.1.2. Profilaktyka w szkołach. 4.1.3. Kampanie informacyjno-promocyjne na terenie Gminy Sulików.
	4.2. Wsparcie osób uzależnionych i ich rodzin.	4.2.1. Pomoc specjalistyczna dla osób uzależnionych i ich rodzin
5. Rozwój działań wspomagających rozwiązywanie problemów społecznych.	5.1. Podnoszenie kwalifikacji pracowników instytucji publicznych, które działają na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.	5.1.1. Podnoszenie kwalifikacji i edukacja pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulikowie i przedstawicieli Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Sulikowie w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych. 5.1.2. Diagnozowanie problemów społecznych i rozpoznawanie potrzeb mieszkańców gminy.
	5.2. Współpraca instytucji publicznych oraz organizacji pozarządowych w celu lepszego rozwiązywania problemów społecznych.	5.2.1. Współpraca z innymi podmiotami samorządu terytorialnego w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.

Zródło: opracowanie własne

Tabela 30. Zadania, realizatorzy i wskaźniki realizacji zadań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Sulików na lata 2021-2025

<i>Zadania</i>	<i>Realizatorzy</i>	<i>Wskaźniki realizacji zadań</i>
1.1.1. Wsparcie informacyjno-edukacyjne osób chcących podnosić kwalifikacje zawodowe.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Zgorzelcu).	- liczba osób objętych wsparciem informacyjno-edukacyjnym.
1.1.2. Kursy i szkolenia dla osób pracujących o niskim wykształceniu i kwalifikacjach zawodowych.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Zgorzelcu oraz Urzędem Gminy).	- liczba osób biorących udział w kursach i szkoleniach.
2.1.1. Wsparcie asystenta rodziny.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie.	- liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, - liczba rodzin, w których asystent wypracował realizację założonych działań.
2.1.2. Warsztaty kompetencji rodzicielskich.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie przy współpracy z Urzędem Gminy w Sulikowie lub Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Zgorzelcu.	- liczba osób biorących udział w warsztatach.
2.1.3. Specjalistyczne wsparcie rodzin wykazujących trudności w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej.	- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie, - Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy	- liczba osób objętych wsparciem specjalistów z Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie

	w Rodzinie w Sulikowie.	w Sulikowie.
2.2.1. Zwiększenie skuteczności działań w zakresie przeciwdziałania przemocy.	<ul style="list-style-type: none"> - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie, - Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Sulikowie, - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sulikowie, - Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie w Sulikowie, - Posterunek Policji w Zawidowie, - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zgorzelcu, - Szkoły, - Kuratorzy. 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób kierowanych do GKRPA w Sulikowie i Poradni Uzależnień, - liczba osób/rodzin korzystających z poradnictwa specjalistycznego, - liczba rodzin, które odwiedził pracownik socjalny/funkcjonariusz policji/pedagog/kurator w celu sprawdzenia bezpieczeństwa, udzielenia wsparcia, - liczba rodzin dążących do poprawy relacji w rodzinie, - ilość zorganizowanych spotkań, pogadanek, szkoleń, - rodzaj i ilość rozpowszechnionych materiałów informacyjnych, - liczba monitorowanych środowisk, - ilość zrealizowanych planów pracy, - ilość zakończonych przez ZI Niebieskich Kart: <ul style="list-style-type: none"> a) z uwagi na pozytywny efekt (np. ustanie przemocy), b) inne przyczyny - ilość osób/rodzin objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną.
2.2.2. Zapewnienie ochrony i możliwości udzielenia wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym przemocą.	<ul style="list-style-type: none"> - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie, - Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Sulikowie, - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sulikowie, - Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie w Sulikowie, - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zgorzelcu, - Szkoły. 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba placówek, - liczba osób kierowanych do placówek, - liczba osób korzystających ze świadczeń, - rodzaj udzielonej pomocy, - liczba rodzin, w których prowadzona jest praca socjalna - liczba rodzin korzystających z Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie w Sulikowie, - liczba osób/rodzin dotkniętych przemocą, - liczba osób motywowanych do uczestnictwa w grupie wsparcia, - liczba osób uczestniczących w grupie wsparcia, - liczba dzieci/młodzieży, którym udzielono wsparcia psychologiczno-pedagogicznego.
2.2.3. Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności osób realizujących zadania związane z przemocą w rodzinie oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu.	<ul style="list-style-type: none"> - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie, - Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Sulikowie, - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sulikowie, - Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie w Sulikowie, 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba szkoleń, - liczba osób uczestniczących w szkoleniach.

	<ul style="list-style-type: none"> - Posterunek Policji w Zawidowie, - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zgorzelcu, - Szkoły, - Kuratorzy. 	
2.2.4. Oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie, - Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Sulikowie, - Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie w Sulikowie, - Posterunek Policji w Zawidowie, - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zgorzelcu. 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób zmotywowanych do zmiany zachowań, - liczba osób motywowanych do podjęcia działań, - liczba zawiadomień skierowanych do prokuratury, - liczba osób biorących udział w warsztatach korekcyjno-edukacyjnych.
3.1.1. Rozwój i profesjonalizacja usług opiekuńczych na terenie Gminy Sulików	<ul style="list-style-type: none"> - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie. 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba seniorów korzystających z usług opiekuńczych.
3.1.2. Opieka Wythnieniowa	<ul style="list-style-type: none"> - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie. 	<ul style="list-style-type: none"> - ilość osób objętych programem.
3.1.3. System usług sąsiedzkich	<ul style="list-style-type: none"> - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie, - organizacje pozarządowe, - społeczność lokalna, - jednostki pomocnicze (sołectwa), - Zespół Opieki Zdrowotnej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wdrożony program usług sąsiedzkich, - liczba osób korzystających z systemu usług sąsiedzkich.
4.1.1. Rozwój działań profilaktycznych w Gminie Sulików.	<ul style="list-style-type: none"> - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie, - Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie w Sulikowie, - Gminny Ośrodek Kultury. 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób objętych działaniami profilaktycznymi Punktu Konsultacyjnego, - liczba osób objętych działaniami profilaktycznymi GOK-u.
4.1.2. Profilaktyka w szkołach.	<ul style="list-style-type: none"> - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie, - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Społecznych w Sulikowie, - Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie w Sulikowie, - Szkoły. 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba uczniów objętych profilaktyką w szkołach - liczba rodziców objęta działaniami profilaktycznymi w szkołach - liczba kadry pedagogicznej objęta działaniami profilaktyczno-edukacyjnymi.
4.1.3. Kampanie informacyjno-promocyjne na terenie Gminy Sulików	<ul style="list-style-type: none"> - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Społecznych w Sulikowie - Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie w Sulikowie - jednostki pomocnicze (sołectwa) 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba kampanii informacyjno-promocyjnych przeprowadzonych na terenie Gminy Sulików.
4.2.1. Pomoc specjalistyczna dla osób uzależnionych i ich rodzin	<ul style="list-style-type: none"> - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie, - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób skierowanych do wsparcia specjalistycznego, - liczba osób, które skorzystały ze wsparcia specjalistycznego,

	Społecznych w Sulikowie, - Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie w Sulikowie, - Policja, - Zespół Opieki Zdrowotnej.	- liczba osób uzależnionych korzystających z pomocy, - liczba członków rodzin osób uzależnionych korzystających z pomocy.
5.1.1. Podnoszenie kwalifikacji i edukacja pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulikowie i przedstawicieli Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Sulikowie w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych.	- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie, - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Społecznych w Sulikowie, - Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Sulikowie.	- liczba osób objętych różnymi formami kształcenia, - liczba szkoleń, - liczba kursów.
5.1.2. Diagnozowanie problemów społecznych i rozpoznawanie potrzeb mieszkańców gminy.	- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie.	- rodzaj i ilość zdiagnozowanych potrzeb/problemów.
5.2.1. Współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego w aspekcie rozwiązywania problemów społecznych.	- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie, - Urząd Gminy Sulików.	- liczba partnerów (jednostek samorządu terytorialnego).

Źródło: opracowanie własne

7. Sposób realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Sulików na lata 2021-2025 - ramy finansowe, wdrożenie, monitorowanie i ewaluacja strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Sulików na lata 2021-2025 została przygotowana na przełomie 2020/2021 roku i wdrażana będzie w okresie kolejnych pięciu lat. W roku 2025 rozpoczną się prace związane z ewaluacją dokumentu, a następnie przygotowaniem nowej strategii. Dodać należy, że każdego roku będzie dokonywany monitoring i ewaluacja. Wbudowane mechanizmy monitoringu i ewaluacji bowiem są gwarantem realizacji planów strategicznych i wypełniania misji. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Sulików na lata 2021-2025 ma charakter otwarty i elastyczny. Pojawienie się nowych możliwości w aspekcie organizacyjnym czy prawnym albo zidentyfikowanie nowych potrzeb społecznych będzie uzasadniało uzupełnienie dokumentu o nowe zapisy. Monitoring i ewaluacja będą pełnić rolę wewnętrznej kontroli realizacji zadań, ocenę skuteczności poszczególnych działań oraz ocenę sposobu realizacji

celów i osiągniętych rezultatów. Ewaluacja przebiegać będzie na bieżąco przez cały czas trwania Strategii. Raport z ewaluacji i monitoringu będzie sporządzany po zakończeniu każdego roku. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie w terminie do 30 kwietnia każdego roku przedstawi Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji Strategii sporządzone na podstawie informacji przedłożonych do 31 stycznia przez podmioty uczestniczące w realizacji Strategii.

Realizatorem strategii bezpośrednio będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie oraz inni wykonawcy zadań. Założenia zawarte w dokumencie inicjowane będą także za pomocą programów działań w sferze społecznej: Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Gminie Sulików, Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień czy Programu Wspierania Rodziny w Gminie Sulików, których zadania przyczyniają się do realizacji celów niniejszej strategii.

Przyjęcie strategii stanowi pierwszy krok do tego, by rozwiązać zdiagnozowane kwestie i problemy społeczne. Służyć ku temu będą pomysły i rozwiązania zawarte w dokumencie. Nadmienić należy, że strategia powinna spełniać swoje zadanie, a żeby tak się stało konieczne jest bieżące monitorowanie zarówno realizacji celów, jak i ich efektów oraz niezwykle istotnych potrzeb sfery społecznej, zaś w razie potrzeby korekta celów i zadań strategicznych tak, by w jak największym stopniu odpowiadały one na bieżące potrzeby społeczne.

Nadzór nad realizacją Strategii sprawuje Dyrektor Gminnego Ośrodka Pomocy w Sulikowie. We wdrażaniu zadań udział brać będzie w szczególności Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie, jak również inni realizatorzy, którzy ściśle współpracować będą z GOPS.

Mówiąc o realizatorach – mowa o:

- Urzędzie Gminy w Sulikowie,
- Powiatowym Urzędzie Pracy w Zgorzelcu,
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Zgorzelcu,
- Punkcie Konsultacyjnym ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie w Sulikowie,
- Zespole Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Sulikowie,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sulikowie,
- Szkole Podstawowej w Sulikowie oraz Szkole Podstawowej w Biernej,
- Gminnym Ośrodku Kultury w Sulikowie,

- Posterunku Policji w Zawidowie,
- Zespole Opieki Zdrowotnej w Sulikowie.

Określenie ram finansowych dokumentu jest niezwykle trudne, ponieważ wpływ na to mają dwa zasadnicze czynniki. Mowa przede wszystkim o horyzoncie czasowym strategii oraz o wielkości zadań i podmiotów, do których należy realizacja zadań określonych w strategii. Obie okoliczności uniemożliwiają określenie w sposób precyzyjny wysokości środków przeznaczonych na realizację strategii w poszczególnych latach.

Finanse przeznaczone na realizację zadań zostaną uwzględnione w budżetach poszczególnych jednostek, a pochodzić będą z budżetu Gminy, środków krajowych, w tym dotacji na realizację zadań własnych oraz zleconych, środków przekazywanych w ramach programów resortowych, PFRON czy Funduszu Pracy. Dla realizacji zadań wykorzystane mogą zostać również środki zagraniczne, w szczególności pochodzące z funduszy europejskich, jak również środki pozyskiwane w ramach projektów czy grantów realizowanych przez instytucje publiczne i trzeci sektor.

W poniższej tabeli zestawiono możliwe źródła finansowania zadań.

Tabela 31. Możliwe źródła finansowania zadań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Sulików na lata 2021-2025

<i>Zadania</i>	<i>Możliwe źródła finansowania</i>
Wsparcie informacyjno-edukacyjne osób chcących podnosić kwalifikacje zawodowe	- budżet gminy - Powiatowy Urząd Pracy - środki zagraniczne (w tym UE)
Kursy i szkolenia dla osób pracujących o niskim wykształceniu i kwalifikacjach zawodowych	- budżet gminy - Powiatowy Urząd Pracy - środki zagraniczne (w tym UE)
Wsparcie asystenta rodziny	- budżet gminy - budżet centralny
Warsztaty kompetencji rodzicielskich	- budżet gminy - budżet centralny
Specjalistyczne wsparcie rodzin wykazujących trudności w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej	- budżet gminy - budżet centralny
Zwiększenie skuteczności działań w zakresie przeciwdziałania przemocy	- budżet gminy - budżet centralny
Zapewnienie ochrony i możliwości udzielenia wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym przemocą	- budżet gminy - budżet centralny
Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności osób realizujących zadania związane z przemocą w rodzinie oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu	- budżet gminy - budżet centralny
Oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie	- budżet gminy - budżet centralny
Rozwój i profesjonalizacja usług opiekuńczych na terenie Gminy Sulików	- budżet gminy - budżet centralny

System usług sąsiedzkich	- budżet gminy
Rozwój działań profilaktycznych w ramach Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie w Sulikowie	- budżet gminy - budżet centralny
Profilaktyka w szkołach	- budżet gminy
Kampanie informacyjno-promocyjne na terenie Gminy Sulików	- budżet gminy
Pomoc specjalistyczna dla osób uzależnionych i ich rodzin	- budżet gminy - budżet centralny - środki zagraniczne (w tym UE)
Edukacja pracowników instytucji publicznych oraz organizacji pozarządowych w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych	- budżet gminy - budżet centralny - środki zagraniczne (w tym UE)
Podnoszenie kwalifikacji pracowników pomocy społecznej	- budżet gminy - budżet centralny - środki zagraniczne (w tym UE) - DOPS
Współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego w aspekcie rozwiązywania problemów społecznych	- budżet gminy - budżet centralny (np. FIO) - organizacje pozarządowe

Zródło: opracowanie własne

Reasumując - w myśl art. 110, pkt 4 ustawy o pomocy społecznej²¹ koordynatorem realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sulików na lata 2021-2025 będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie. Sformułowane w dokumencie kierunki działań przez wyznaczonych realizatorów i partnerów zależnie będą od posiadanych oraz pozyskanych środków finansowych.

Istotnym wymogiem, stawianym dokumentom strategicznym, jest wewnętrzny system monitorowania i ewaluacji postępów związanych z wdrażaniem zadań oraz osiągnięciem założonych celów, a w rezultacie realizacji wizji.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Sulików na lata 2021-2025 podlega systemowi monitoringu i ewaluacji, który powiązany jest z systemem wdrażania. Obejmuje on:

- monitoring, a więc system zbierania i selekcjonowania informacji,
- ewaluację, czyli system oceny i interpretacji zgromadzonego materiału.

Monitoring zapisów strategicznych, który polega na zbieraniu i analizowaniu informacji na temat realizowanych lub zrealizowanych już działań prowadzony będzie przez podmioty realizujące strategię oraz współdziałające w jej realizacji.

²¹ Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2020r. poz. 1876 ze zm.).

Gromadzone dane pozwolą na zidentyfikowanie i rozwiązanie problemów, jakie pojawić się mogą w trakcie wdrażania dokumentu. Dadzą możliwość stwierdzenia, z myślą o działaniach korygujących, czy realizacja wyznaczonych działań zmierza ku lepszej zmianie. Ponadto monitoring strategii dostarczy informacji pozwalających na przeprowadzenie jej ewaluacji, co z kolei umożliwi ustalenie rzeczywistych rezultatów w kontekście wdrażania dokumentu. Oznacza to, że będzie możliwość stwierdzenia, czy uzyskane efekty są zgodne z wcześniej przyjętymi zamierzeniami oraz na co mają wpływ.

8. Zgodność z innymi dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Sulików ze względu na swój charakter powinna być zgodna z dokumentami strategicznymi zarówno na poziomie gminy, jak i powiatu zgorzeleckiego czy województwa dolnośląskiego. Ponadto należy mieć na uwadze zapisy, jakie wynikają z dokumentów o charakterze ogólnokrajowym wyznaczające trendy i główne kierunki rozwoju polityki społecznej, a także czy są zgodne z dokumentami europejskimi.

Sformułowane w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 cele strategiczne stanowią reakcję na zidentyfikowane problemy, jak również przyszłościowe uwarunkowania rozwojowe. Wśród najistotniejszych celów strategicznych w dokumencie wymienia się: poprawę jakości i dostępności usług publicznych, wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu w sposób efektywny, wzmocnienie lokalnego kapitału społecznego, wzmocnienie przestrzennej spójności regionu czy rozsądne wykorzystanie zasobów. Za działania na skalę województwa przyjęto natomiast zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego, kształtowanie postaw obywatelskich, doskonalenie usług edukacyjnych, rozwój potencjału komunikacyjnego, wzmocnienie rozwoju ośrodków miejskich czy wykorzystanie potencjału środowiska i jego ochronę.

Biorąc pod uwagę krajowe dokumenty strategiczne to warto zwrócić uwagę na Raport Polska 2030, w którym to wskazuje się w szczególności na wzrost i konkurencyjność w obszarze sytuacji demograficznej, aktywności zawodowej i adaptacyjności zasobów pracy, właściwego potencjału infrastrukturalnego, bezpieczeństwa energetyczno-klimatycznego, gospodarki opartej na wiedzy i rozwoju kapitału intelektualnego, solidarności i spójności regionalnej, poprawie spójności społecznej. Ponadto wskazuje się na pięć istotnych czynników dotyczących rozwoju kraju w perspektywie najbliższych kilku lat. Mowa

o warunkach szybkiego wzrostu inwestycji, wzroście aktywności zawodowej oraz mobilności Polaków, rozwoju produktywności i innowacyjności, wzmocnieniu kapitału społecznego, a także sprawności państwa.

Wszelkie działania ukierunkowane na wzmocnienie kapitału społecznego są niezwykle istotne, ponieważ zmierzają do tego, by zwiększyć spójność społeczną. Instrumenty polityki społecznej powinny być w szczególności nastawione na zminimalizowanie lub eliminację przyczyn wykluczenia. Bardzo ważna jest integracja zarówno społeczna, jak i ekonomiczna. W związku z powyższym konieczne jest podjęcie działań będących częścią aktywnej polityki społecznej. Osoby dotknięte deficytami i dysfunkcjami będą miały szansę na to, żeby w pełni uczestniczyć w codziennym życiu społeczności.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Sulików na lata 2021-2025 musi być zgodna również z unijnymi dokumentami o strategicznym charakterze. Europejskie prawa socjalne bazują na kilkunastu podstawowych zasadach, jednak wśród tych najważniejszych wymienia się:

- równe szanse i dostęp do zatrudnienia,
- uczciwe warunki pracy,
- integrację społeczną,
- ochronę socjalną.

Integracja społeczna i ochrona socjalna związane są ze sprawami z zakresu pomocy społecznej bazujące na ochronie socjalnej, opiece nad dziećmi i wsparciu dla dzieci, świadczeniach dla bezrobotnych, minimalnym dochodzie, świadczeniach emerytalnych i rentowych, służbie zdrowia, integracji osób niepełnosprawnych, opiece długoterminowej, mieszkalnictwie i pomocy dla bezdomnych oraz dostępie do niezbędnych usług. O włączeniu społecznym mowa również w programie Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS+) na lata 2021-2027.

Wdrażanie zasad oraz praw, jakie określone zostały w ramach europejskiego filaru praw socjalnych ma na celu zapewnienie większego włączenia społecznego wszystkich obywateli Unii Europejskiej. Jego wzmocnienie nastąpi poprzez połączenie Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym i EFS. Stanowi to gwarancję pomocy materialnej i żywnościowej ze wsparciem na rzecz włączenia społecznego.

9. Podsumowanie i wnioski

Pomoc społeczna to instytucja polityki społecznej państwa, mająca na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest również zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Pomoc społeczna w szczególności polega na:

- przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń,
- pracy socjalnej,
- prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- realizacji zadań, jakie wynikają z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej wskazuje na takie cele pomocy społecznej, jak:

- wsparcie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej, doprowadzenie do ich życiowego usamodzielnienia (w miarę możliwości) oraz umożliwienia im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka,
- zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej dla osób nie posiadających dochodu bądź o niskich dochodach, w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym,
- zapewnienie dochodu do wysokości poziomu interwencji socjalnej osobom i rodzinom o niskich dochodach, które wymagają okresowego wsparcia,
- zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie,
- integracja ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie,
- stworzenie sieci usług socjalnych adekwatnych do potrzeb w tym zakresie.

Dokonując diagnozy problemów społecznych korzystano z szeregu możliwości pozyskania informacji od instytucji, które szeroko współdziałają w obszarze polityki społecznej. Są to jednostki samorządu terytorialnego, jednostki pozarządowe i instytucje.

Analizy można było dokonać nie tylko na podstawie źródeł zastanych, ale również w oparciu o badania ankietowe, analizę SWOT i raport z Diagnozy Problemów Społecznych Gminy Sulików.

Zsumowanie uzyskanych informacji i wdrożenie wyników diagnozy w zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, umożliwia wskazanie najistotniejszych obszarów problemowych, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego.

Przeprowadzona diagnoza społeczna wśród mieszkańców Gminy Sulików oraz przedstawiciele instytucji czy uczestników konsultacji społecznych w obszarze problemów społecznych ukierunkowana powinna zostać na poprawę jakości i warunków życia mieszkańców Gminy Sulików zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu starości oraz zagrożonych przemocą, przeciwdziałanie marginalizacji oraz integrację lokalnej społeczności uwzględniającą wszystkie grupy społeczne. Rodzinę trzeba wzmocnić tak, by skutecznie potrafiła pokonywać pojawiające się kryzysy. Właściwego wsparcia należy też udzielić seniorom oraz osobom niepełnosprawnym, a więc grupom, które powiększają się na terenie gminy, a zarazem są podatne na marginalizację i wykluczenie społeczne. Niezwykle istotnym zagadnieniem okazuje się też przeciwdziałanie uzależnieniom, negatywnie wpływającym na kondycję lokalnej społeczności.

Warto podkreślić, że na funkcjonowanie lokalnej społeczności duży wpływ ma zarówno kondycja, jak i działalność organizacji pozarządowych, a także system monitorowania oraz oceny występujących problemów społecznych. Samorząd powinien prowadzić i rozwijać współpracę z sektorem pozarządowym w celu skutecznego realizowania nowatorskich rozwiązań oraz występowania o środki, które w sposób zdecydowany wspomogą rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

Tworząc politykę społeczną na poziomie lokalnym, w myśl zasad pomocniczości i partycypacji społecznej, nie sposób nie dostrzec w niniejszym dokumencie powyższych kwestii oraz wskazać dla nich właściwych możliwości rozwoju.

W dobie dnia dzisiejszego jednym z zasadniczych problemów demograficznych w Polsce stanowi zjawisko starzenia się społeczeństwa. Jak wskazują dane maleje odsetek osób w wieku produkcyjnym, natomiast wzrasta relatywna liczebność osób na emeryturze.

W kolejnych dziesięcioleciach udział osób starszych w całkowitej liczbie ludności znacznie wzrośnie, co w konsekwencji doprowadzi do zwiększonego obciążenia osób w wieku produkcyjnym wydatkami socjalnymi wymaganymi przez starzejącą się ludność w odniesieniu do szeregu powiązanych usług.²² Należy założyć więc, że w kolejnych latach nasili się w Gminie Sulików zjawisko problemów społecznych dotyczących osób starszych. Do tych problemów należą w szczególności: choroby, inwalidztwo, samotność, ubóstwo, poczucie nieprzydatności czy uzależnienie funkcjonalne.

Zauważyć można, że spożycie alkoholu i narkotyków staje się sposobem na pokonanie codziennych problemów i przeciwności. W sytuacji tej niebagatelne znaczenie mają problemy materialne wywołane przede wszystkim brakiem zatrudnienia. W konsekwencji tego, można oczekiwać wzrostu liczby osób uzależnionych od alkoholu i innych używek.

Bez wątpienia, w perspektywie najbliższych lat, kwestia ta, w dalszym ciągu pozostanie poważnym wyzwaniem dla kształtowania lokalnej polityki społecznej, w związku z czym konieczne będą działania profilaktyczne obejmujące całą populację, a w szczególności dzieci i młodzież.

Warto mieć na uwadze fakt, że dane statystyczne nie zawsze odzwierciedlają faktyczną sytuację, ponieważ skala problemów może być znacznie większa. Niektóre sytuacje problemowe występujące na terenie gminy nie są nam znane. Nierzadko rozgrywają się bowiem w tzw. zaciszu domowym. Wymienione powyższej problemy mogą ze sobą współlistnieć bądź wynikać jeden z drugiego. Konieczne jest ich likwidowanie oraz zapobieganie im, co przełoży się na zmniejszenie patologii i marginalizacji ludności gminy. Nie ulega wątpliwości, że obecnie nieustannie wzrasta zakres zadań, jaki stawia się przed instytucjami pomocy społecznej. Z kolei rozwiązywanie problemów społecznych powinno stanowić element zintegrowanego systemu i mieć charakter partnerski w stosunku do administracji, przede wszystkim na poziomie lokalnym. Instytucja, jaką jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, jest aktywnie zaangażowana w rozwiązywanie problemów społecznych na terenie Gminy Sulików, współpracuje z innymi podmiotami z obszaru pomocy społecznej i często koordynuje działania w tym zakresie.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sulików na lata 2021-2025 stanowi podstawowy dokument określający społeczną misję Gminy Sulików oraz cele i zadania w sferze społecznej. To fundament planowanych działań w sferze społecznej

²² https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population_structure_and_ageing/pl, dostęp dnia 21.12.2020r.

przyczyniający się do rozwiązania problemów społecznych, a w rezultacie do poprawy jakości życia w Gminie.

Zaprezentowana Strategia przygotowana została w oparciu o materiał empiryczny w postaci danych urzędowych, danych statystycznych oraz badań empirycznych przeprowadzonych na próbie badawczej przedstawicieli instytucji funkcjonujących na terenie Gminy Sulików. Ponadto dokument został wsparty raportem opracowanym na podstawie Diagnozy Problemów Społecznych Gminy Sulików. Wszystko to pozwoliło na dokonanie pełnej diagnozy sfery społecznej, oszacowanie występowania problemów społecznych, nie tylko przez pryzmat danych statystycznych, ale i opinii mieszkańców czy przedstawicieli instytucji. Profesjonalne zdefiniowanie diagnozy umożliwiło określenie społecznej misji, wizji, celów Strategii, a także zadań, które przyczyniają się do ich realizacji. Strategię wytyczono uwzględniając wnioski dyskusji publicznej, w ramach prac zespołu ds. opracowania i koordynacji realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Sulików na lata 2021-2025, w skład którego weszli przedstawiciele różnego rodzaju instytucji publicznych zajmujących się kwestiami rozwiązywania problemów społecznych. Dzięki uwzględnieniu różnorodnych głosów i pomysłów stworzono dokument, który w sposób kompleksowy odpowiada potrzebom mieszkańców Gminy Sulików.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Sulików na lata 2021-2025 to dobrze przygotowany plan działań w sferze społecznej, którego wdrożenie powinno przyczynić się do faktycznego rozwiązania najistotniejszych problemów społecznych Gminy Sulików.

Bibliografia

1. Schimanek T., „Diagnozowanie problemów społecznych”. Warszawa 2015.

Akty prawne:

2. Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2020r., poz. 1876 ze zm.).
3. Ustawa z dnia 5 grudnia 2014r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz.U. z 2020r. poz. 1348).
4. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2020r. poz. 821).
5. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2020r. poz. 1409 ze zm.).
6. Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2020r. poz. 1492).
7. Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2020r. poz. 2050).
8. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2020r. poz. 426 ze zm.).
9. Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2020r. poz. 218 ze zm.).
10. Uchwała Nr XXIII/173/12 Rady Gminy Sulików z dnia 28 czerwca 2012 r. w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Sulików, Załącznik nr 3 do Statutu Gminy Sulików.

Inne:

11. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywanie Problemów Uzależnień na 2021 rok.
12. Strategia Rozwoju Gminy Sulików na lata 2015-2025, Sulików 2015,
13. <http://www.unic.un.org.pl/niepelnosprawnoscd/definicja.php>,
14. Jendrzejewski R., Ile jest osób z niepełnosprawnościami w Polsce?
<https://www.gov.pl/web/popcwsparcie/ile-jest-osob-z-niepelnosprawnoscdiami-w-polsce>,
15. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population_structure_and_ageing/pl,
16. Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych,
<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica>.

Spis tabel

Tabela 1. Liczba ludności gminy Sulików wg płci (stan na 16.09.2020r.)	10
Tabela 2. Liczba ludności gminy Sulików w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym (stan na 16.09.2020r.)	10
Tabela 3. Ruch naturalny – urodzenia i zgony (stan na dzień 16.09.2020r.)	11
Tabela 4. Liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną w latach 2016-2019.....	11
Tabela 5. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2016-2019.....	12
Tabela 6. Powody przyznawania pomocy w latach 2016-2019	15
Tabela 7. Zasiłki stałe przyznane w latach 2016-2019.....	17
Tabela 8. Zasiłki okresowe przyznane w latach 2016-2019.....	17
Tabela 9. Zasiłki celowe i w naturze (łącznie z zasiłkami celowymi na żywność) w latach 2016-2019	17
Tabela 10. Domy Pomocy Społecznej w latach 2016-2019.....	20
Tabela 11. Usługi Opiekuńcze w latach 2016-2019.....	21
Tabela 12. Specjalistyczne Usługi Opiekuńcze w latach 2016-2019.....	23
Tabela 13. Dożywianie w latach 2016-2019	24
Tabela 14. Wydatki na zasiłki rodzinne wraz z dodatkami do zasiłku rodzinnego w latach 2016-2019	26
Tabela 15. Wydatki na jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia dziecka w latach 2016-2019	26
Tabela 16. Wydatki na świadczenia opiekuńcze w latach 2016-2019	29
Tabela 17. Wydatki na zasiłki dla opiekunów w latach 2016-2019.....	29
Tabela 18. Wydatki na świadczenia rodzicielskie w latach 2016-2019	30
Tabela 19. Wydatki na świadczenia z funduszu alimentacyjnego w latach 2016-2019.....	31
Tabela 20. Wydatki na świadczenia wychowawcze w latach 2016-2019.....	32
Tabela 21. Informacja o realizacji ustawy Karta Dużej Rodziny w latach 2016-2019	33
Tabela 22. Liczba rodzin objętych wsparciem ze strony asystenta rodziny w latach 2016-2019	34
Tabela 23. Struktura osób bezrobotnych w Gminie Sulików w latach 2016-2019	36
Tabela 24. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	41
Tabela 25. Problemy i niekorzystne zjawiska jakie zauważa się w gminie Sulików	45

Tabela 26. Najmniej zadowolające obszary działania	46
Tabela 27. Osoby, rodziny, grupy zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym	50
Tabela 28. SWOT	67
Tabela 29. Cele strategiczne, operacyjne oraz zadania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Sulików na lata 2021-2025	71
Tabela 30. Zadania, realizatorzy i wskaźniki realizacji zadań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Sulików na lata 2021-2025	72
Tabela 31. Możliwe źródła finansowania zadań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Sulików na lata 2021-2025	77

Spis wykresów

Wykres 1. Ocena atrakcyjności i jakości oferty kulturalnej gminy Sulików	48
Wykres 2. Ocena oferty gminy Sulików w zakresie ochrony zdrowia.....	49
Wykres 3. Ocena oferty gminy Sulików w zakresie sportu i rekreacji	50
Wykres 4. Ocena realizowanych w gminie Sulików działań w obszarze przeciwdziałania bezrobociu51	
Wykres 5. Ocena realizowanych w gminie Sulików działań w obszarze przeciwdziałania ubóstwu ...	52
Wykres 6. Przemoc w rodzinie.....	53
Wykres 7. Ryzyko nasilenia się zjawiska przemocy w rodzinie	54
Wykres 8. Ocena realizowanych w gminie Sulików działań w obszarze organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży.....	54
Wykres 9. Ocena realizowanych w gminie Sulików działań uwzględniających potrzeby osób starszych	56
Wykres 10. Ocena realizowanych w gminie Sulików działań uwzględniających potrzeby osób niepełnosprawnych.....	57
Wykres 11. Ocena warunków życia w gminie Sulików.....	58
Wykres 12. Warunki życia mieszkańców gminy Sulików w ostatnich pięciu latach.....	59
Wykres 13. Warunki życia mieszkańców gminy Sulików w przyszłości	60

Spis rysunków

Rysunek 1. Szczegółowy podział administracyjny gminy Sulików.....	8
---	---

Załącznik

ANKIETA PROBLEMY SPOŁECZNE

Szanowni Państwo!

Niniejsza ankieta jest narzędziem mającym dostarczyć niezbędnych informacji na temat problemów społecznych w Gminie Sulików. Zwracam się z prośbą do Państwa o udzielenie odpowiedzi na poniższe pytania, które wspomogą opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Sulików na lata 2021-2025. Bardzo proszę o udzielenie wyczerpujących i zgodnych z posiadaną wiedzą oraz doświadczeniem odpowiedzi.

Dziękuję za okazaną pomoc.

1) Jakie problemy czy niekorzystne zjawiska najbardziej uwidaczniają się w gminie Sulików? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi wstawiając w odpowiednie pole znak X)

ubóstwo		odejście od tradycyjnego modelu rodziny	
bezrobocie		nieposzanowanie osób starszych	
niepełnosprawność		dewastacja środowiska naturalnego	
bezdomność		zanik więzi społecznych	
alkoholizm		niezaspokojenie potrzeb jeśli chodzi o:	
narkomania		budownictwo mieszkaniowe	
przestępczość		ochronę zdrowia	
rozpad rodzin		kulturę i edukację	
przemoc w rodzinie		sport i rekreację	
eurosieroctwo		spędzanie czasu wolnego	

2) W jakich w Pana/i opinii obszarach działania podejmowane na terenie gminy lub oferowane wsparcie są najbardziej niezadowolające? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi wstawiając w odpowiednie pole znak x)

przeciwdziałanie alkoholizmowi		zapewnienie opieki w żłobku/przedszkolu	
przeciwdziałanie narkomanii		ochrona zdrowia	
przeciwdziałanie ubóstwu		wsparcie osób starszych	
ograniczanie bezrobocia		pomoc osobom niepełnosprawnym	
ochrona macierzyństwa		zapobieganie bezdomności	
wsparcie dla rodzin wielodzietnych		przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy w rodzinie	
wsparcie dla rodzin niepełnych		edukacji dzieci i młodzieży	

3) Jakie działania w Pana/i opinii należałoby podjąć w gminie Sulików w celu zaspokojenia potrzeb osób i rodzin, które tego wsparcia wymagają? (proszę o podanie maksymalnie dwóch propozycji)

1.....
2.....

4) Proszę wskazać instytucje czy organizacje z terenu gminy, które mogą w największym stopniu przyczynić się do złagodzenia albo rozwiązania problemów społecznych? (proszę o podanie maksymalnie dwóch propozycji)

1.....
2.....

5) Jaka jest w Pana/i opinii atrakcyjność oraz jakość oferty kulturalnej oferowanej przez gminę Sulików?

- dobra
- dostateczna
- niedostateczna
- nie wiem

6) Jakich placówek kulturalnych czy form zajęć o artystycznym charakterze brakuje w gminie Sulików bądź też dostęp do nich jest utrudniony? (proszę o podanie maksymalnie dwóch propozycji)

- 1.....
- 2.....

7) Jak Pan/i ocenia ofertę gminy Sulików jeśli chodzi o ochronę zdrowia mieszkańców?

- dobrze
- dostatecznie
- niedostatecznie
- nie wiem

8) Jakie w Pana/i opinii działania, inwestycje czy przedsięwzięcia należałoby podjąć w gminie Sulików w celu pełniejszego zaspokojenia potrzeb mieszkańców w obszarze ochrony zdrowia? (proszę o podanie maksymalnie dwóch propozycji)

- 1.....
- 2.....

9) Jaka w Pana/i opinii jest oferta gminy Sulików w obszarze sportu i rekreacji?

- dobra
- dostateczna
- niedostateczna
- nie wiem

10) Jakie w Pana/i opinii działania, inwestycje czy przedsięwzięcia należałoby podjąć w gminie Sulików w celu pełniejszego zaspokojenia potrzeb mieszkańców w obszarze sportu i rekreacji? (proszę o podanie maksymalnie dwóch propozycji)

- 1.....
- 2.....

11) Jakie w Pana/i opinii osoby, rodziny, grupy mieszkańców gminy Sulików są w największym stopniu zagrożone marginalizacją oraz wykluczeniem społecznym?

osoby i rodziny dotknięte bezrobociem		osoby i rodziny dotknięte przemocą w rodzinie	
osoby i rodziny dotknięte ubóstwem		rodziny, które zmagają się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi	
osoby bezdomne i zagrożone bezdomnością		matki samotnie wychowujące dzieci	
osoby niepełnosprawne		byli wychowankowie ośrodków szkolno-wychowawczych	
osoby starsze		mniejszości etniczne i narodowe	
osoby i rodziny dotknięte uzależnieniami		inne, jakie.....	

12) Jak Pan/i ocenia realizowane w gminie Sulików działania w obszarze przeciwdziałania bezrobociu?

- dobrze niedostatecznie
 dostatecznie nie wiem

13) Jakie w Pana/i opinii należałoby podjąć w gminie Sulików działania w celu przeciwdziałania bezrobociu i poprawy sytuacji osób oraz rodzin, które dotknięte zostały bezrobociem? (proszę o podanie maksymalnie dwóch propozycji)

1.....
2.....

14) Jak Pan/i ocenia realizowane w gminie Sulików działania w obszarze przeciwdziałania ubóstwu?

- dobrze niedostatecznie
 dostatecznie nie wiem

15) Jakie w Pana/i opinii należałoby podjąć w gminie Sulików działania w celu przeciwdziałania ubóstwu i poprawy sytuacji osób i rodzin, które dotknięte zostały ubóstwem (proszę o podanie maksymalnie dwóch propozycji)

1.....
2.....

16) Czy znane są Pani/Panu przypadki przemocy w rodzinie na terenie gminy Sulików bądź Pan/i o nich słyszał/a?

- tak, znam takie przypadki
 słyszałam/em o takich przypadkach
 nie znam takich sytuacji

17) Czy w Pana/i opinii istnieje ryzyko nasilenia się zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Sulików?

- tak
 nie
 nie wiem

18) Jak ocenia Pan/i działania podejmowane przez gminę Sulików w obszarze organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży?

- dobrze niedostatecznie
 dostatecznie nie wiem

19) Jakie w Pana/i opinii należałoby podjąć w gminie Sulików działania w celu poprawy sytuacji dzieci i młodzieży (proszę o podanie maksymalnie dwóch propozycji)

1.....
2.....

20) Jakie problemy najczęściej dotyczą osoby starsze w gminie Sulików? (proszę o podanie maksymalnie dwóch propozycji)

1.....
2.....

21) Czy w Pana/i opinii w działaniach realizowanych na terenie gminy Sulików uwzględnia się potrzeby osób starszych?

- tak nie
 raczej tak raczej nie

22) Jakie w Pana/i opinii należałoby podjąć w gminie Sulików działania w celu poprawy sytuacji osób starszych (proszę o podanie maksymalnie dwóch propozycji)

1.....
2.....

23) Jakie problemy najczęściej dotyczą osoby niepełnosprawne w gminie Sulików? (proszę o podanie maksymalnie dwóch propozycji)

1.....
2.....

24) Czy w Pana/i opinii w działaniach realizowanych na terenie gminy Sulików uwzględnia się potrzeby osób niepełnosprawnych?

tak nie
 raczej tak raczej nie

25) Jakie w Pana/i opinii należałoby podjąć w gminie Sulików działania w celu poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych i ich rodzin (proszę o podanie maksymalnie dwóch propozycji)

1.....
2.....

26) Jakie w Pana/i opinii należałoby podjąć w gminie Sulików działania w celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu osób, rodzin i grup mieszkańców (proszę o podanie maksymalnie dwóch propozycji)

1.....
2.....

27) Jak ocenił/a by Pan/i warunki życia w gminie Sulików?

dobrze
 przeciętnie
 źle

28) Czy w Pana/i ocenie w ciągu ostatnich pięciu lat sytuacja dotycząca warunków życia mieszkańców gminy Sulików poprawiła się?

tak nie
 raczej tak raczej nie

29) Czy w Pana/i ocenie w ciągu kolejnych pięciu lat sytuacja dotycząca warunków życia mieszkańców gminy Sulików polepszy się?

tak nie
 raczej tak raczej nie

Metryczka:

Płeć:

kobieta
 mężczyzna

Wiek:

18-30 lat
 31-40 lat
 41-50 lat
 powyżej 50 lat

Uzasadnienie

Konieczność opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Poprzednia Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sulików uchwalona była na lata 2015-2020. Strategia pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Dokument określa i wyznacza cele strategiczne oraz działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować ich skutki. Strategia stanowi zatem podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym oraz doprowadzić do integracji społecznej. Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych. Z tych względów przyjęcie uchwały jest zasadne.

